

Katedra: Filozofie
Studijní program: Filozofie
Studijní obor (kombinace): Filozofie humanitních věd

CHARLES DE GAULLE – FRANCIE VE
SLOŽITÝCH DOBÁCH

CHARLES DE GAULLE – FRANCE IN
DIFFICULT TIMES

Bakalářská práce: 2010–FP–KFL– 0013

Autor:

Marie FLÉGLOVÁ

Podpis:

Adresa:

Ještědská 595

463 31, Chrastava

Vedoucí práce:

Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
53	0	0	0	21	0

V Liberci dne: 26. dubna 2010

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

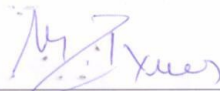
Kandidát: **Marie FLÉGLOVÁ**
Adresa: Ještědská 595, Chrastava, 463 31
Studijní obor(kombinace): **Filosofie humanitních věd**
Název BP: **Charles de Gaulle – Francie ve složitých dobách**
Název BP v angličtině: **Charles de Gaulle – France in Difficult Times**
Vedoucí práce: **Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.**
Konzultant:
Termín odevzdání: **duben 2010**

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 17. dubna 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát):

Datum:

18.4.2009

Podpis:

MARIE FLÉGLOVÁ

Cíl: Cílem bakalářské práce bude seznámení se s životem a činy Charlese de Gaulla.

Zejména s:

- jeho činností za první světové války
- zajetí Němci roku 1916
- období, kdy byl De Gaulle členem francouzské mise v Polsku
- De Gaullovo působení v Bejrútu
- meziválečné činnosti
- De Gaulle za druhé světové války

Dále bude cílem srovnání De Gaullových činů z pohledu výkladů některých autorů a následné osobní zhodnocení.

Požadavky: Pravidelné konzultace k bakalářské práci.

Metody: Práce s odbornou literaturou – interpretace, komparace.

- Literatura:**
- JACKSON, J.: *Francie v temných letech 1940 – 1944*. Praha: BB/art. 2006.
 - MAUROIS, A.: *Dějiny Francie*. Praha: NLN, s.r.o.. 1994.
 - GERHARD, J.: *Charles de Gaulle*. Praha: Academia. 2001.
 - ARON, R.: *Historie 20. století*. Praha: Academia. 1991.
 - Kolektiv autorů: *Význační Evropané*. Praha: Evropský literární klub. 1900.
 - KERSAUDY, F.: *De Gaulle a Roosevelt*. Praha: Themis. 2006.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 26. dubna 2010

Marie Fléglová

Poděkování

Ráda bych touto formou poděkovala Mgr. Ing. Martinovi Brabcovi, Ph.D. za vedení práce. Dále pak velké dík patří Mgr. Janu Fléglovi a Vladimíru Fléglovi, mému otci a dědečkovi za jejich podporu a nápady.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na problémová a složitá časová období Francie a role Charlese de Gaulla v ní. Cílem je kriticky zhodnotit a rozebrat Francii v první a druhé světové válce, problém alžírské krize a rok 1968. Zvláštní pozornost je věnována životu de Gaulla a jeho podílení se na rozvoji vnitřní politiky. Práce zmiňuje zásadní válečné události, zaměřuje se na francouzské národní zájmy a jejich snahu uhájit je. Popisuje podstatná politická rozhodnutí, která ovlivnila Francii v dané době.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Francie, Charles de Gaulle, válka, krize, ofenzíva, nezávislost, zrada, kolaborace, napětí, vítězství

ANNOTATION

This bachelor work is focused on the problematic and complicated period of French history and on the role of Charles de Gaulle. The aim is to judge critically position of France in the First and Second World Wars, problems of The Algerian crisis and year 1968. A special attention is devoted to the life of Charles de Gaulle and his contribution to the development of the national policy. The work mentions essential war events, focuses on French national interests and the attempts how to meet them. It describes significant political decisions which affected France in this period.

KEY WORDS:

France, Charles de Gaulle, war, crisis, offensive, independence, betrayal, collaboration, tension, victory

L'ANNOTATION

La tâche de bachelier s'oriente sur des périodes problématiques et clés de la France et sur le rôle de Charles de Gaulle. Le but du travail est d'apprécier d'une manière critique et analyser la France durant la Grande Guerre et la Seconde Guerre mondiale aussi que le problème de la crise algérienne et l'année 1968. L'attention spécifique est dédiée à la vie de Charles de Gaulle et à sa part dans le développement de la politique intérieure. La tâche commémore les événements de la guerre essentiels, se concentre sur les intérêts nationaux français et leur effort les maintenir. Elle décrit les déterminations constitutives politiques qui ont influencé la France dans l'époque accomplie.

LES MOTS – CLÉS:

La France, Charles de Gaulle, la crise, l'offensive, l'indépendance, la trahison, la collaboration, la tension, la victoire

Obsah

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ.....	1
ANOTACE	6
Úvod.....	9
1 Život Charlese de Gaulla.....	11
1.1 Školní léta.....	11
1.2 Saint – Cyr.....	12
1.3 Léta vojenská, léta válečná.....	14
1.3.1 V zajetí.....	14
1.3.2 Období meziválečné.....	16
1.3.3 De Gaulle ve 2. světové válce.....	18
1.3.4 Doba Alžíru.....	20
1.4 Charles de Gaulle - prezident.....	22
2 První období temna – 2. světová válka.....	25
2.1 Období předválečné.....	25
2.2 Francie a de Gaulle v druhé světové válce.....	26
2.2.1 Anglie.....	29
2.2.2 Francouzský boj.....	31
3 Druhé období temna – Alžírská krize.....	35
3.1 Příčiny alžírské krize.....	35
3.2 Cesta ke krizi.....	37
3.3 FLN.....	39
3.4 Charles de Gaulle a Alžírská krize.....	41
4 Rok 1968 – osobní a nejtemnější doba života de Gaulla.....	44
4.1 Charles de Gaulle – prezident páté republiky.....	44
4.2 Rok 1968 ve Francii.....	45
Závěr.....	48
Použitá literatura.....	52

Úvod

“Každý Francouz chce mít alespoň dvě privilegia. Tím vyjadřuje svou lásku k rovnosti.” Charles de Gaulle

Není země bez historie. A platí to i o Francii, které se týká celá tato bakalářská práce, celým názvem Charles de Gaulle – Francie ve složitých dobách. Jak sám název napovídá, půjde konkrétně o spojení Francie s významným francouzským vlastencem Charlesem de Gaullem. Muž, který může být pro mnohé zcela neznámým, pro Francouze a osoby ovlivněné z nejrozličnějších důvodů touto zemí, je to silná osobnost. Ne nadarmo se mu říká “De Gaulle, muž milovaný a zatracovaný”. Milovaný proto, že svých charakteristickým chováním a vystupováním dokázal přesvědčit i ty nejzarytější domácí i zahraniční politiky a generály, v letech válečných, k jednáním a krokům, které by osvobodily Francii od německého fašismu, které by nakonec daly Francii spravedlivý status velmoci, aniž by uškodily zemi po stránce společenské či ekonomické ještě více, než bylo nutné. Zatracovaným byl v letech poválečných, konkrétně ve chvíli, kdy se stal prezidentem páté francouzské republiky. Byl to již téměř osmdesátiletý pán, jeho politické názory a vedení země se staly “zkostratělými”, neopustily ho ani vojenské tendence, ani vize státu, kterému je nutno obětovat vlastní život. Vytvořila se tím jakási generační propast mezi ním, mužem druhé světové války a mezi generací mladých, mezi studenty. De Gaulle činil to, čemu on rozuměl a co uměl, a mladí to nebyli. Mohli bychom říci, že de Gaulle vedl zemi podle tradic “staré školy” a zastavil tak na čas rychlejší vývoj modernizace Francie.

V bakalářské práci se budu věnovat třem významným a velmi dynamickým periodám Francie. Období druhé světové války, alžírské krize a roku 1968. Všechny jsou nutně propojeny s již zmíněným de Gaullem. Domnívám se, že se zde nejlépe projeví výjimečnost Francie, která procházela vyčerpáním válečným i ekonomickým a prudce klesla její pozice mezi velmocemi. Zaměřím se proto na vývoj a proměny země v dobách složitých: kdy se francouzský stát rozštěpil na Francii vichystickou a Francii exilovou, řízenou de Gaullem z Anglie či Afriky,

kdy propukla krize francouzského kolonialismu a rok studentských bouří.

Abychom tak lépe pochopili linii, kterou se Francie ubírala v období od druhé světové války až do roku 1968, pokusila jsem se nahlédnout na tuto problematiku z pozice zahraničněpolitické, historické a vojenské. Postava Charlese de Gaulla je shrnuta v kapitole čistě životopisné, slouží k představě, kdo tento muž byl, jak vyrůstal a jak se formovaly jeho myšlenky a názory. Právě generál a pozdější prezident de Gaulle bojoval za suverenitu a vznešenost Francie, stál u zrodu, kdy se tato země zapojila do evropské integrace a kdy si upevnila pozici demokratického státu.

K tvorbě této práce jsem využila zejména knižních pramenů českých, francouzských a anglických. Encyklopedie a několikery Dějiny Francie mi daly možnost nahlédnout do historických souvislostí této země. Autoři popisují dějinné situace odlišně, Francouzi bývají v knihách často popisováni jako národ zcela rozporuplný, nejprve laxní, pak se bouřící. Podstatnou knihou byl de Gaullův životopis od sovětského autora, historika N. N. Molčanova. Vykresluje zde detailně život tohoto státníka, opírá se o historické souvislosti, aby čtenář pochopil, jak se v tehdejší Francii žilo a co vedlo de Gaulla k jeho vzdorovitým názorům a chování, jež z něj udělaly takovou významnou personu, kterou on opravdu byl. Knihy českých autorů jsou téměř všechny z prostředí československého a dle mého názoru se nám tím naskýtá zcela specifický pohled na konflikty z míst za “železnou oponou”. Další prameny již zachycují jednotlivé momenty: vládu Vichy, kolonialismus či přímo revoluční rok 1968. Internetový zdroj jsem využila jen jeden, jedná se o žurnalistický pohled na studentské nepokoje v roce 1968 ve Francii.

1 Život Charlese de Gaulla

Charles de Gaulle byl a stále je pro francouzský lid ikonou. Byl obdivován i nenáviděn. Byl hrdým nositelem francouzské hrdosti a velikosti. Nebál se boje, vzpour ani nepokojů. Je známý jako generál a později politik. V této první kapitole bude cílem poznat de Gaulla v průběhu jeho života. Od jeho dětství, studia, válečné kariéry či profesorské činnosti až po tu část politickou, pro jeho osobu nejvíce složitou. Zásadní události z jeho života, tedy de Gaullovo postavení za druhé světové války, v době alžírské krize či rok 1968, budou podrobně rozebrány v samostatných kapitolách.

Hlavními zdroji zde bude de Gaullův životopis od sovětského historika N. N. Molčanova, díla Françoise Kersaudyho, životopis Charlese de Gaulla od Luboše Taraby a životopis ve francouzském originále od J. Lacoutura.

Psal se rok 1886, když si Henri de Gaulle, učitel a zchudlý šlechtic, vzal za ženu svou sestřenicí Jeanne Maillotovou. O čtyři roky později, přesněji 22. listopadu 1890, se jim narodil druhý syn, celým jménem Charles – André – Joseph – Mariem de Gaulle. Molčanov uvádí, že jeho jméno mělo předurčovat jeho osud, kariéru budoucího politika. Rodinné kořeny de Gaullů sahaly až ke stoleté válce, předkové Charlese byli vysocí soudci, členové parlamentu či advokáti. Byli nazýváni “šlechtici kordu”, později “šlechtici pláště” (Molčanov, 1976, s. 8). Povahou byl jako jeho matka: citlivý, avšak vše skrýval pod ledovou maskou klidu, byl vyrovnaný, ale i nervózní a vznětlivý. Dětství Charles trávil s bratrem Xavierem v buržoazní části města Lille, v rodném městě. Oba bratři si od mala v sobě pěstovali víru ve velikost Francie. A právě víra a armáda byly v rodině de Gaullů považovány za hodné veškeré úcty.

1.1 Školní léta

Jakmile byla možnost vycestovat, rodina de Gaullů se přestěhovala do Paříže. V roce 1901 nastoupil Charles na jezuitskou kolej Neposkvrněného početí v pařížské ulici Vaugirard. Hlavním cílem této školy bylo zjednáni si

bezpodmínečné poslušnosti a úcta ke svaté moci. Jezuité potírali jakoukoli myšlenku, jež byla v rozporu s jejich vírou, odsuzovali veškeré reformace a velmi ostře se ohradili proti francouzskému osvícenství. Na škole vládl striktní režim. Bylo zakázáno číst a hovořit o autorech jako byl Rousseau, Voltaire a jiní. Rodiče Charlese de Gaulle se domnívali, že zde bude zkrocena jako nesmířlivá povaha. A jak Molčanov píše, již od dětství se mladý de Gaulle projevoval jako pyšný, odvážný až domýšlivý. Byl ve svých projevech prudký, často podrážděný a velmi neposedný.

Myšlení, které se na jezuitské koleji prosazovalo a bylo studentům denně vštěpováno, nechalo Charlese de Gaulla téměř nedotčeným. Nikdy se jeho ideje o světě a světové názory nezměnily. Školní řád spolu s povinnostmi a náboženstvím se staly jakousi rutinou. Plnil své závazky vůči škole, byl pilným studentem. Ale to, s čím se nedokázal smířit, byl systém malicherné pedantské reglementace, postrádající jakoukoli logiku, nutnost podřizovat se bez reptání všemu, co vyžadovaly předpisy (Molčanov, 1976, s. 14). Již jako jedenáctiletému chlapci se mu přičila role loutky a pasivní poslušnost ve všech směrech, kde se ho to jen týkalo. Autor zde sám zmiňuje, že to pro de Gaulla byl impulz k aktivní neposlušnosti a stal se z toho rys, který z něj později udělal vynikajícího člověka.

De Gaulle si nadále formoval své postoje a názory, byl vášnivých čtenářem historických děl, rozšiřoval si své vědomosti na vzdory řádu jezuitů. Dospěl k přesvědčení, že vše musí být pro dobro Francie, že je nutné podřít jí i vlastní život. Charles byl nadšený z neustálých zvratů, které se děly na poli politiky. Avšak jak sám Molčanov píše, de Gaulle byl těmito boji silně ovlivněn, vzbudily jeho silný zájem, utvrdil se ve svých vizích národa a rázně se přikláněl na stranu pravice.

1.2 Saint – Cyr

V červenci roku 1904 byl parlamentem schválen zákon: zákaz vyučování náboženských kongregací ve školách. Lacouture uvádí, že církev bojovala proti antiklerikálnímu zákonodárství, jejich jednání bylo místy fanatistické

a vyvrcholilo v boj za ochranu tzv. “svobodných” škol. Zákon se týkal i jezuitské koleje Neposkvrněného početí, Charles de Gaulle byl proto nucen dokončit svá studia na belgické koleji Svatého srdce v Antoing. V roce 1908 se jako dostudovaný vrátil do Paříže. Byl rozhodnutý stát se důstojníkem a dát se na vojenskou kariéru. V srpnu dalšího roku úspěšně složil zkoušky na vojenské učiliště v Saint – Cyru. Tato speciální škola zaručovala úspěch svých absolventů, studenti byli vybíráni podle rodu a původu, hovořilo se o “celkové vhodnosti” studentů.

Charles de Gaulle svým vstupem do Saint – Cyru získal post řadového vojáka. Pro de Gaulla to bylo zcela ponižující, svou novou roli přijal velmi nerad. Lacouture zde popisuje pocity mladého vojína de Gaulla, který celý systém považoval za pochybný, postavený na myšlence podřizovat se a teprve pak velet. I přesto se podřídil a zhostil se své první zkoušky: rok strávený jako voják u 33. pěšího pluku na severu Francie v Arrasu. Nováčci zakoušeli krutý život v armádě. Osobní volno bylo minimální, de Gaulle trávil čas četbou Alfreda de Vigny, autora, jež měl silný vliv na jeho rozhodnutí vstoupit do armády, přesto, že ji popsal následovně: “Armáda, to je národ v národě: patří ke zlům naší doby..., je jako živá bytost, odtržená od velkého těla národa, bytost připomínající dítě tím, jak nedostatečně vyvinutý je její rozum a do jaké míry se její vývoj znemožňuje” (Molčanov, 1976, s. 28). De Gaulle tohoto autora často citoval, řídil se jeho tezemi, dal mu důvod hledět na stav současné Francie, ne té minulé. Ta současná tehdy definitivně oddělila církev od státu, v roce 1909 se uskutečnilo 1025 stávek a dělnické třídy se bouřily proti kapitalismu.

V říjnu roku 1910 se již dvacetiletý Charles de Gaulle stal plnoprávným “cyrovcem”, vojákem ze saintcyrské školy. Studenti, včetně de Gaulla, měli vizi ve vítěznou a mocnou Francii. Podle Molčanova ani nepocítili strach z blížící se války, řešily se věci budoucí – forma armády či nová vojenská technika. Rozdělující se Evropa na Dohodu a Centrální mocnosti, za účelem rovnováhy sil, po napadení francouzské kolonie Agadir německými vojsky, byl podle Westwella impulz v brzkou celoevropskou krizi.

1.3 Léta vojenská, léta válečná

Charles de Gaulle ukončil studia v Saint – Cyr v roce 1912 s hodností podporučíka. Svou vojensku službu začal v roce 1913 opět u 33. pěšího pluku v Arrasu, kterému velel Philippe Pétaine. Pétaine, zatím ne příliš známý důstojník, známý svou vzdorovitostí a kritičností. De Gaulle o něm řekl: “Mým prvním velitelem pluku byl Pétaine, který mi ukázal celý význam talentu a umění vojevůdce” (Molčanov, 1976, s. 34). De Gaulle velmi často pochybovat o vedení celé vojenské doktríny. Výcvik probíhal pouze na území kasáren, dva týdny v terénu. Podle Lacoutura de Gaulle nedbal na své zatím nízké postavení a bral veškeré tyto nedostatky s největší vážností.

Po vypuknutí první světové války byl de Gaulle 2. srpna 1914 povýšen na poručíka a sloužil u 1. praporu 33. pěšího pluku. V první pohraniční bitvě u města Dinant byl de Gaulle 15. srpna 1914 zraněn, za tři měsíce již bojoval na území Champagne ve frontových zákopech. Válka pohyblivá se změnila na válku pozici, armády se začaly zakopávat do země (Molčanov, 1976, s. 43). De Gaulle se postaral o zlepšení vojenských taktiky, zesílil zbrojní munici a vylepšil organizační postupy. V březnu dalšího roku byl však de Gaulla zraněn u Mensil – lés – Hurles podruhé. Po svém návratu k pluku byl dne 15. září 1915 povýšen na kapitána a 30. října 1915 se stal velitelem 10. roty.

1.3.1 V zajetí

Němci zahájili ofenzívu proti francouzské obraně u Verdunu. Kapitán de Gaulle spolu se svým plukem dorazil k pevnosti Douaumont, kde druhého dne začala bitva. Lacouture popisuje bitvu jako nesmírně krutou, na francouzské straně zahynulo až 163 000 mužů. Němci přecházeli stále do útoku. Lacouture popisuje následnou zradu, kterou Francouzi nečekali: německé vojsko vyměnilo své prilby za prilby francouzské, ukořistěné u mrtvých vojáků. Desátá rota byla obklíčena. Poslední pokus o obranu skončila pádem velitele de Gaulla k zemi.

Charles de Gaulle byl za své činy vyznamenán řádem Čestné legie. Generál Pétaine a generál Castelnau v rozkaze pravili: “Kapitán de Gaulle, velitel roty,

známý svými vysokými intelektuálními a morálními kvalitami, ve chvíli, kdy se prapor ocital v zuřivé palbě a utrpěl veliké ztráty, kdy protivník útočil na jeho rotu ze všech stran, pozvedl své lidi k rozhořčenému útoku a svedl urputný boj muže proti muži. Bylo to jediné řešení, odpovídající jeho pojetí vojenské cti. Padl v boji. Byl to po všech stránkách skvělý důstojník” (Molčanov, 1976, s. 44).

Skutečnost však byla zcela jiná. Molčanov ve své knize popisuje, jak byl de Gaulle velmi těžce zraněn bodákem do stehna, upadl do bezvědomí a v tomto stavu odvezen do zajetí. O tom Francie neměla ani tušení. Byl vězněn celkem dvaatřicet měsíců, necelé tři roky a za tu dobu “navštívil” věznice a tábory ve Štětíně, Rosenbundu, Friedbergu, Magdenburgu, Ludwigshafenu či v Ingolstadtu. Pokusil se celkem pětkrát o útěk. Marně. První pokus o převlek za německého vojáka nevyšel pro jeho velký vzrůst, uniforma mu sahala nad kotníky a k loktům. Byl proto velmi rychle chycen a odveden zpět do tábora. Později na to de Gaulle ve svých Pamětech vzpomínal jako na situaci natolik tragickou, že byla až k smíchu. Podruhé se dostal až k německým hranicím, ale byl opět objeven. O další útěk se pokusil se zajatým letcem Rolandem Garrosem. Společnými silami vykopali tunel, který je měl vyvést na svobodu. Narazili však na skálu a Němci nakonec i tento útěk zmařili. De Gaulle byl proto převezen do vězení IX v Ingolstadtu, v Bavorsku, pro nenapravitelné a důstojníky, kteří se stejně jako on pokusili o útěk, byli nazýváni “recidivisty”.

De Gaulle se snažil ze všech sil rozvíjet svou mysl a duševní život. Četl knihy různých žánrů, z německých novin sledoval průběh války a psal si poznámky. Kersaudy uvádí, že si s dalšími vězni (byl zde zajat i budoucí maršál sovětské armády Tuchačevskij nebo major Catroux) krátil čas kartami či diskuzemi o taktikách a strategiích bojů. De Gaulle zde pořádal přednášky na téma válečných událostí a o nových změnách ve vývoji válečných strategií. Jednou ze zásadních myšlenek, kterou si ze zajetí odnesl, bylo nasazení tanků do boje.

Válka skončila porážkou Němců a podepsáním kapitulace dne 11. listopadu 1918. Zajatci byli propuštěni. Charles de Gaulle se vrátil domů do Francie, na své

panství La Ligerie v Dorgogne. Shledal se se svou rodinou, bratři, kteří také bojovali za svou vlast, dostali vyznamenání, Charles získal řád Čestné legie, Válečný kříž a navíc byl třikrát uveden v rozkaze.

1.3.2 Období meziválečné

První světová válka skončila pro Francii vítězně. Získala zpět své území Alsaska a Lotrinska. De Gaulle si za dobu zajetí nadále upevňoval své názory na vlastenectví a nutnost bojovat za Francii. Od května 1919 de Gaulle zastával post poradce v polské armádě. Generál Józef Haller verboval francouzské vojáky do dobrovolné služby bojující proti sovětskému Rusku a bolševikům. De Gaulle uvádí, že Rusko bylo v té době jakousi “tajnou zbraní” Německa, které mělo být využito k přípravě útoku na Francii. Poté nastoupil k 5. polské myslivecké divizi v Sillé – le – Guillame, kde vyučoval polské důstojníky. Za své činy získal hodnost majora polské armády a nejvyšší polské vyznamenání *Virtuti militari*.

Z Varšavy byl roku 1921 odvolán a pověřen výukou v Sait – Cyru. Dne 1. října 1921 se stal profesorem vojenské historie. Byla to de Gaullova nová role a zhostil se jí maximálně zodpovědně. Jako skvělý řečník získal rychle obdiv i důvěru všech studentů. O rok později de Gaulle úspěšně složil zkoušky na Vysokou školu válečnou. Kersaudy popisuje vyučování na této škole jako inspiraci první světovou válkou, kde se muselo bojovat na předem připravených pozicích za masivní podpory dělostřelectva a podle téměř výhradně defenzivní strategie (Kersaudy, 2003, s. 17). De Gaulle byl k těmto taktikám velmi skeptický, často se zde projevil jeho typické charakterové rysy, což se zasloužilo o jeho nepopulárnost. Absolvoval však s vynikajícím hodnocením a byl poslán do Rýnské armády.

V roce 1925 byl v Mohuči jmenován členem kabinetu náměstka předsedy Nejvyšší rady obrany maršála Pétaina. De Gaulle byl pověřen sepsáním zprávy o tzv. Maginotově linii. Jednalo se o pevnosti a jiná obranná zařízení, jež měla zajistit zaručenou obranu francouzských hranic na severu a východu země. Toto zajištění bylo projednáváno od roku 1920. Jeho stoupenci uvažovali následovně:

válka ukázala výhodnost obranné taktiky. Po navrácení Alsaska a Lotrinska Francie nemá v úmyslu usilovat o rozšíření svého území a postačí, když si zajistí spolehlivou ochranu. Proto je třeba vybudovat nepřekonatelnou linii pevností, které jí jednou provždy zaručí bezpečnost (Molčanov, 1976, s. 60). Autor zde zdůrazňuje, že se nikdo nepozastavil nad faktem, že se neustále zdokonalovala technika, včetně té vojenské, a Francie tímto krokem ukazovala protivníkům své metody v dalším boji. Kersaudy navíc uvádí, že se jedná o zastaralou, byrokratickou a falsifikovanou armádu, jejíž doktríny, výcvik a výzbroj se nevyvíjely od roku 1870, a tím méně od roku 1918 (Kersaudy, 2003, s. 17). Charles de Gaulle byl zcela proti, ostře tuto myšlenku zkritizoval v deníku *Revue Militaire Française*. Považoval to za velkou slabinu a zranitelnost Francie. Zákon Maginotovy linie byl však parlamentem schválen v prosinci 1929.

Roku 1927 byl de Gaulle povýšen na majora. Od téhož roku složil ve vojenské službě v německém Trevíru u 19. motostřeleckého praporu až do chvíle německo – francouzského usmíření a přejetí Německa do Společnosti národů. Poté požádal o převelení do vojenského štábu na Blízkém východě v Sýrii a Libanonu. Francie měla od roku 1920 mandát na správu těchto zemí a až 100 000 mužů se snažilo potlačit národní povstání a osvobozenecká hnutí Východu. De Gaulle se o svém pobytu v Levantě vyjádřil jasně: “Jsme v těchto zemích teď již deset let. Mám dojem, že jsme tady zvlášť hluboké kořeny nezapustili a že pro místní obyvatele zůstávají naši lidé i nadále cizinci, stejně jako oni jsou cizí nám. Je pravda, že jsme si pro svůj postup v této zemi zvolili nejhorší cestu. Nabádali jsme totiž zdejší lidi, aby si pomohli sami...zatímco my jsme pro ně nic nevybudovali, ani nilské kanály, ani palmyrské akvadukty, ani římské silnice, ani olivové háje...Tuším, že naším osudem je buď to napravit, anebo odsud odejít...” (Molčanov, 1976, s. 66). Pravdivost jeho slov se vyjevila o několik let později.

De Gaulle se z afrického území navrátil až roku 1931. Nastoupil na místo pracovníka sekretariátu Nejvyšší rady obrany. Zasloužil se o obnovení zákona o organizaci státu v době válečné. Ze své nové pozice také mohl pozorovat

všechna znepokojivá fakta, která se týkala nedostatečné ochrany země. V roce 1934 de Gaulle proto vydal knihu Profesionální armáda, kde detailně popsal možná řešení v boji proti nepříteli. Kersaudy uvádí, že to bylo dílo zcela ojedinělé. De Gaulle v něm popisuje zranitelnost francouzských hranic a kritizuje špatnou ochranu celé země, která je postavena pouze na opevněních. Jediným řešením byla tanková mechanizovaná síla. Nástrojem této rezolutně ofenzivní strategie má být šest divizí nového typu, obrněných, pásových a plně motorizovaných, které by tvořily útočný hrot francouzské armády (Kersaudy, 2003, s. 18). Idea tanků byla zamítnuta. Kersaudy zdůrazňuje, že de Gaulle za tanky bojoval ve všech směrech. Podporu získal až od Paula Reynauda, advokáta a člena parlamentu a svých přátel, prvních gaullistů.

1.3.3 De Gaulle ve 2. světové válce

Vidina rozšíření tankových divizí se nesetkala s velkým nadšením na území Francie, zato v Německu se divize rozšířily o další tři. Německá armáda nadále sílila. Válka začala: 1. září 1939. De Gaulle byl ihned jmenován na post velitele tankových vojsk 5. armády v Alsasku. Molčanov konstatuje, že celá Francie stále pevně věřila v Maginotovy linie, neočekávala žádná překvapení ani zvraty, vládl zde ledový klid. Plukovník de Gaulle nabádal vojenské a politické špičky k akci, bylo nutné zjednat státní opatření, shromáždit síly pěší, tankové i letecké, žádal o shromáždění všech tanků a vytvoření jednotného útvaru. De Gaulle zastával hned několik rolí najednou: Reynaud požádal plukovníka o sepsání vládního prohlášení, stal se státním podtajemníkem na ministerstvu obrany a později převzal velení 4. tankové divize. Vedl samostatné boje kus od Remeše, chtěl sjednotit více divizí, aby mohli bránit Paříž. Generál Weygand zamítl de Gaullův nápad rozdělit armádu na dvě poloviny a obklíčit Němce. Ti využili zaváhání francouzských vojsk a zaútočili na Paříž. A ta 14. června 1940 padla. Vláda se evakuovala do Bordeaux a k moci se opět dostal Pétaine, který se stal významnou personou v očích fašistů a byl volán do role diktátora. Taraba popisuje, jak Pétaine začal aktivně spolupracovat s Němci, přesunul “svoji” novou francouzskou vládu

do lázeňského města Vichy a podepsáním kapitulace 22. června 1940 zajistil úplný vpád nacismu do Francie.

Tehdy již generál de Gaulle se odmítl smířit s francouzskou kapitulací a rozhodl se bojovat za tu “zdravou” část jeho země. Bylo nutné zažádat o pomoc Velkou Británií. Od 9. června 1940 proto de Gaulle působil v Londýně. Taraba de Gaullov vstup na britské území popisuje jako nesnadné. Setkal se s ministerským předsedou Churchillem a setkání popsal takto: “Dojem, kterým na mne zapůsobil, mě posílil v mém přesvědčení, že Velká Británie řízená takovým bojovníkem rozhodně neustoupí. Zdálo se mi, že Churchill je schopen zvládnout i nejtěžší úkol za předpokladu, že to bude úkol zároveň grandiózní...” (Molčanov, 1976, s. 118). Svým odletem do Anglie zároveň ukončil vojenskou kariéru a vydal se cestou politickou. Přesto, že byl Francií považován za zrádce, který nebojoval za svou zemi, de Gaulle sám vystupoval jako francouzský představitel. De Gaulle se v Anglii stal hlavním představitelem Svobodné Francie, která měla ve svém znaku lotrinský kříž, budoucí symbol gaullistů. Pronesl slavnou řeč k francouzskému lidu, výzva, která nabádala lid ke spojení. Byl pro likvidaci Pétainovy vlády sídlící ve Vichy, která se velmi rychle klonila k nacismu. V rámci Svobodné Francie generál vytvořil tzv. Radu pro obranu impéria. Základní myšlenkou tohoto dokumentu bylo to, že označoval vládu ve Vichy za nelegální, za vládu kolaborantů a vrahů francouzského národa a zároveň stanovil, že v osvobozené Francii bude vytvořena nová republika (Taraba, 1990, s. 17). V září 1941 vznikl Národní výbor Svobodné Francie, ke kterému se připojil Sovětský svaz a později i Velká Británie. Američané v čele s Rooseveltem byli proti de Gaullovým postupům a jejich vztahy byly velmi chladné. Taraba uvádí, že francouzský generál nebyl pro Američany partnerem a jejich cílem byla orientace na vládu Vichy. De Gaulle později toto hnutí Svobodné Francie přejmenoval na Bojující Francii, zahrnovala občany, kteří se nesmířili s kapitulací jejich vlasti a bojující za společné vítězství Spojenců.

Ve stejné době Američané zaútočili na vichistické jednotky v Maroku a Alžíru. Zároveň byl maršál Pétain vyzván, aby se se “svobodnou” částí Francie

přidal na jejich stranu, zaváhal a Němci zaútočili. V listopadu 1942 byla zničena vichistická Francie. De Gaulle měl na své straně Churchilla, Stalina a celý Sovětský svaz, získal podporu Čadu, Kamerunu a Středního Konga, přidaly se francouzské kolonie v Oceánii a část Indie. Podle Molčanova de Gaullův záměr začínal mít jasný ráz jednotné organizace, která by bojovala proti nepříteli a zajistila by tak post Francie mezi vítěznými velmocemi.

Jednou z nejtěžších etap v de Gaullově životě byla alžírská krize, která bude stejně jako druhá světová válka popsána podrobně v následujících kapitolách.

V listopadu 1942 se v severní Africe vylodily první americké jednotky a Alžírsko se tak stalo pro spojenecká vojska jakýmsi odrazovým můstkem pro znovuzískání evropských území. O rok později proběhla konference v Casablance a následná kapitulace německo – italských vojsk v severní Africe. V Pamětech De Gaulle uvádí, že docílil toho, že v Alžíru vznikla prozatímní vláda a on byl dosazen do jejího čela. Tato vláda připravila celou řadu zákonů, které měly vstoupit v platnost hned po osvobození Francie.

V srpnu 1944 čelila Paříž povstání, několik dní po příjezdu tankové divize přijel do města Charles de Gaulle, občané ho vítali jako osvoboditele. Téhož roku byl zvolen předsedou vlády. Procestoval celou zem, aby se osobně přesvědčil o celkovém stavu Francie. Molčanov píše, že de Gaulle měl po svém návratu jasný záměr: vykonat řádné demokratické a sociální přeměny. Byla vytvořena prozatímní vláda a de Gaulle osobně pronesl řeč v paláci Chaillot o budoucím plánu státu. Ihned se začalo jednat o rozdělení okupačních pásem Německa, o oddělení některých německých částí či o francouzsko – britské alianci. Churchill však odmítl ustoupit od spojení se Spojenými státy. Hospodářská krize ve Francii de Gaulla donutila žádat opět o pomoc. Uzavřel proto francouzsko – sovětskou smlouvu, Listinu o spojení a vzájemné pomoci.

1.3.4 Doba Alžíru

Roku 1946, po skončení druhé světové války de Gaulle podal demisi. Ve svém projevu v Bayeaux ostře kritizoval nejsilnější politické strany komunistů

a socialistů, kteří odmítli jeho návrhy na rozsáhlejší pravomoci prezidenta, byl proti znárodňování, proti velkému omezení financí na obranu země. Vystupoval pod záštitou Gaullistické unie, která měla mnoho oddaných členů. Taraba popisuje, jak ve volbách drtivě vyhráli komunisté, pokusil se marně prorazit i s politickou stranou Sdružení francouzského lidu, a proto se de Gaulle stáhl do ústraní, na své panství v Colombey. Čekal na třetí světovou válku.

Čtyřicátý sedmý rok přinesl silné nepokoje na Madagaskaru a válku v Indočíně, Francie musela čelit povstáním v severní Africe. Alžírsko bylo územím, kterého se Francie nechtěla vzdát. “Pouze de Gaulle může vymést tento chlívěk,” řekl generál Jacques Massu (Taraba, 1990, s. 39). Paříž čelila vládní krizi a tlaku ze strany gaullistů. Tehdejší prezident čtvrté republiky Coty byl nucen požádat de Gaulla o sestavení nové vlády a pomoc státu. Tyto události mu na čas zaručily slávu. Vydal se s armádou do Alžírsku. Molčanov uvádí, že de Gaulle hledal možnosti, jak vybudovat stav soužití, místo rozporů a nepokojů. V roce 1958 uznal Alžírsko jako nezávislé, dodal však, že za jeho života nad tímto státem vlajka nezávislosti vlát nebude. Vzpoury a nepokoje na území Alžíru trvaly až do roku 1962, do momentu oficiální nezávislosti.

Taraba popisuje gaullismus jako bezbřehý pragmatismus a přitom ideu navenek velmocenské Francie v čele s prvním z prvních, obdařeným všemi pravomocemi (Taraba, 1990, s. 43). Největší vliv měly tři skupiny. První vedl Jacques Soustelle, který měl vidinu návratu generála k moci a zachování “francouzského Alžírsku”. Druhou skupinu vedl Jacques Chaban – Delmas, ti si za úkol dali zlikvidovat pomocí alžírské krize čtvrtou republiku a dosadit do čela země de Gaulla. Poslední skupina s představitelem Edmondem Micheletem považovali válku za nesmyslnou a věřili, že pouze de Gaulle může dát Alžírsku nezávislost. Gaullisté šli jasně za svým cílem: 30. září 1957 svrhli vládu. Francouzskému lidu a generálovým stoupencům imponovala idea Francie jako nezávislé velmoci. Tyto spory skočily vojenským pučem v Paříži 13. května 1958. Jednalo se o “coup d'Etat”, státní převrat. Taraba tuto vypjatou situaci popisuje jako moment, kdy de Gaulle Francii nabídl, že bude své zemi k dispozici, avšak

jako hlava francouzské republiky. Dne 8. ledna 1959 byl de Gaulle zvolen prezidentem páté francouzské republiky.

1.4 Charles de Gaulle - prezident

Charles de Gaulle jako prezident Francie udělal hned několik zásadních kroků k tomu, aby se Francie osamostatnila, zbavila se nutné pomoci USA a SSSR a získala zpět post velmoci. A jak de Taraba uvádí, svůj velký sen o velikosti a nezávislosti Francie si de Gaulle splnil 13. února 1960, kdy nechal vybudovat vlastní jaderný arzenál, který vyzkoušel na Saharě.

Do čela vlády zasedl Debré, který byl podle Taraby “právním mozkiem” de Gaulla. Na základě třináctého referenda vytvořil návrh nové ústavy, která dávala prezidentovi v nutných případech až neomezenou moc a spolu se svým kabinetem začal se sanací ekonomiky a zvláště financí (Taraba, 1990, s. 45). Za tři roky byla francouzská ekonomická situace značně vylepšena, avšak na úkor místního obyvatelstva. De Gaulle potlačoval jakýkoliv nesouhlas pracujících vůči jeho opatřením. Molčanov nového prezidenta popisuje jako muže silně autoritářského, vládnoucího velmi pevně. De Gaulle se stal až nekompromisním vůči obyvatelstvu a všem, kteří se rozhodli nesouhlasit s jeho postoji a názory. Jeho způsobem vlády získal množství nepřátel. Molčanov uvádí, že stále visící hrozba vzpour ze strany alžírských organizací kvůli vleklému boji za nezávislost byl důvod, proč musel de Gaulle čelit několika atentátům ze strany nacionalistické ilegální organizace OAS.

Organizace tajné armády, OAS, bojovala za udržení Alžírsko pod správou Francie. Ort uvádí, že se jednalo o necelých pět set bojovníků, kteří hodlali překazit dohodu mezi francouzskou vládou a organizací FLN, muslimskou skupinou prosazující nezávislost Alžírsko, jež měla zaručovat příměří. Útoky OAS byly vedeny na každého, kdo byl odhodlán předat správu této kolonie do rukou muslimů. Charles de Gaulle se tak svým jednáním stal jejich přímým terčem v atentátních útocích, kterých bylo šestadvacet. Taraba potvrzuje, že se de Gaullovi podařilo pomocí vojsk zastavit a ukončit všechny boje a puče na území

V roce 1962 odstoupil Debrého kabinet a na jeho místo zasedl finančník Pompidou, jediný člověk bez stranické příslušnosti (Taraba, 1990, s. 50). Ve svých postupech se však nijak nelišil od Debrého, oba měli snahu upevnit silnou pozici de Gaulle ve funkci prezidenta. Vrcholilo období lidových protestů proti sociální a hospodářské politice vlády. Zatímco probíhaly útoky fašistů a odpůrců de Gaullovy vlády, prezident toho chytře využíval ke konsolidaci prezidentské diktatury (Taraba, 1990, s. 52). Zaujímal roli prezidenta a generála zároveň, což vedlo k jeho rostoucí nepopularitě: bojoval proti odpůrcům, nedbal práv občanů. Zároveň však v roce 1965 znovu vyhrál volby a stal se podruhé prezidentem.

Rok 1968 se projevil jako doba de Gaullova konce. Kurlansky uvádí, že se ukázala de Gaullova téměř absolutní moc, která spočívala v silném omezení francouzských obyvatel a vlády na základě ústavy, jež si sám napsal. V polovině šedesátých let první studenti začali demonstrovat za špatný stav francouzských univerzit, modernizaci univerzit a následně za “práva sexu”, tedy za možnost beztrestně navštěvovat dívčí koleje. De Gaulle nejprve nebral zřetel na jejich hnutí, domníval se podle slov Kersaudyho, že se jedná o chvilkovou záležitost. Vyhověl tak jen částečně a zastoupen ministrem mládeže Missoffem, prosazoval pouze sportovní programy, vyvolal tak silnou bouři nevole, která vypukla na univerzitě v Nanterre. Byl nutný zásah armády a de Gaulle “ztrácel půdu pod nohama”, jelikož studenty silně rozhořčil vstup policie a vojska na univerzitní půdu. Demontrace a manifesty se plynule přesunuly i do Paříže, do ulic a na univerzitu Sorbonnu, kde se mimo jiné projednával konflikt ve Vietnamu. Na konci května roku 1968 byl počet studentů a demonstrantů již v řádech tisíců. De Gaulle tak čelil silné celonárodní krizi, uchýlil se projednávat zahraniční politiku do Rumunska. De Gaulle měl tendenci zaměřovat se na věci, ve kterých byl dobrý, a studentskému problému nerozuměl vůbec (Kurlansky, 2007, s. 262).

Gaullisté rezignovali v boji proti studentským nepokojům, vláda nabídla možná řešení týkající se zlepšení stavu univerzit, zvýšení platu dělníkům aj. Dne 24. května 1968 de Gaulle podal referendum týkající se vyšších pravomocí

prezidenta a nechal hlasovat o důvěře. Výsledek hovořil jasně proti de Gaullovi. Dalšího roku podal demisi a odstoupil z funkce prezidenta. Charles de Gaulle zemřel 9. listopadu 1970 ve věku 79 let na svém panství v Colombey – les – des – Églises.

Životopis měl přiblížit postavení a zásadní roli tohoto významného státníka Charlese de Gaulla. Prvotně jsem vycházela z životopisu od N. N. Molčanova. Ten až překvapivě de Gaulla popisuje s úctou a vážností. Detailně se zaměřil na jednotlivé životní etapy, vykreslil ho jako mladého a svérázného chlapce, který se již jako student projevil v zcela odlišném světle než jeho vrstevníci, což ovlivnilo jeho celý život. Kersaudy či Taraba se zaměřují na de Gaullovo mládí ve zkratce, avšak období jeho válečné či politické kariéry je zde vylíčeno velmi důkladně. Kersaudy srovnává de Gaulla s Churchilllem a Rooseveltem, tím se omezil v podstatě pouze na tuto problematiku. U Molčanova a Taraby jsem ocenila formu a podání knih, které byly velmi čtivé a poutavé. Další tituly zde byly doplňkové a zaměřené pouze na danou situaci, proto jsou více využity v následujících kapitolách.

Z životopisu je zcela jasné, že si de Gaulle začal formovat své silně pravicové názory již v raném dětství, a to vedlo k jeho zcela individuálnímu postoji v roli vojáka i politika. Byla snaha ukázat de Gaulla objektivně, v momentech úspěšných, jako byla vláda Svobodné Francie z Anglie či postupné příměří s Alžírskem, a v momentech kritických, za jeho prezidentské éry.

Zásadní události Francie a postavení de Gaulle v nich budou nyní podrobněji rozebrány v jednotlivých kapitolách.

2 První období temna – 2. světová válka

Druhá světová válka se stala beze sporu největším globálním střetem. Zasáhla svět a zapsala se tak do dějin celého lidstva. Evropa čelila hospodářské krizi a události dvacátých a třicátých let, období meziválečné, podnítilo rychlost a vývoj budoucích střetů a následné války. Pro Francii se doslova mužem činu stal generál Charles de Gaulle. Období první světové války sice strávil částečně jako voják bojující za svou vlast a částečně jako zajatec v německých táborech. Za necelé tři roky věznění si však zcela upevnil své názory na nutný boj proti fašismu a potřebu zesílení obrany Francie v podobě tanků.

Cílem této kapitoly jsou události týkající se výhradně Francie a postavení Charlese de Gaulla v nich. Rozebereme ve zkratce, co bylo příčinou válečných střetů, roli de Gaulla jako významnou personu francouzské republiky a proměny Francie za dobu druhé světové války. Pro tvorbu této kapitoly jsem využila opět Molčanův a Tarabův životopis de Gaulla, dílo F. Kersaudyho, který se zaměřil za vztahy anglo – francouzské, de Gaullovy Paměti či dílo M. Curtise.

2.1 Období předválečné

V meziválečném období prošel Charles de Gaulle různými etapami v rámci své vojenské kariéry. Z pozice řadového vojáka dosáhla na post brigádního generála. Z pozice tajemníka Nejvyšší rady národní obrany, který zastával v letech 1932 - 1937, velmi pozorně a kriticky hodnotil stav Francie. Byl značně znepokojen, jak narůstala nedůslednost vojenských činitelů, kteří měli na starost obranu země. Bylo zcela zřejmé, že přes vítězství první světové války Francie a celé Dohody, nebyl rozhodně zajištěn mír. V tehdy rozvráceném Německu, jež nadále cítilo ponížení, kterému se vystavilo podepsáním Versailleské smlouvy, sílily nepokoje vyvolané značnou nezaměstnaností a celkovým poválečným společenským rozvratem. Hitlerův nacismus sílil v celé zemi a slyšel na myšlenky odvety, porušování mírových podmínek a vyzbrojování země. Castleden Hitlerovy kroky popisuje jako ryze agresivní a prosazující nacionalistickou zahraniční

politiku. Velká Británie a Francie se zpočátku snažily stále výbojnější požadavky Německa mírnit politikou ústupků a jejich cílem bylo vyhnout se tak vojenskému konfliktu (Castleden, 2009, s. 350). De Gaulle všechna tato fakta registroval, v roce 1934 uveřejnil v časopise *Revue Militaire Française* článek, který měl doslova vyburcovat veřejné mínění. Byl osobně proti celkové strategii obrany, nelíbila se mu slabost státní moci a nové taktiky ze strany armády, jeho návrh na tankovou obranu byl zamítnut a označen za škodlivý. Do minulé války vstupovala francouzská armáda s heslem “útok za každou cenu”. Nyní se připravovala na “obranu za každou cenu” (Molčanov, 1976, s. 80). Tehdejší ministr války Philippe Pétaine či generál Weygand stále považovali za nejlepší taktiku Maginotovy linie, které měly ochránit celou Francii, jejich přístup byl zcela pasivní. De Gaulle byl ze stavu Francie značně znepokojen a ve svých Pamětech tuto situaci charakterizoval následně: “Pro mne bylo nesnesitelné, že se zítřejší nepřítel vybavuje prostředky pro zajištění vítězství, zatímco Francie je nemá. V neuvěřitelné apatii, do níž byl národ pohroužen, se přesto nezvedl ani jediný povolaný hlas s požadavkem něco podniknout” (De Gaulle, 1988, s. 18, 19).

V Německu plně převzal moc Adolf Hitler, vydal knihu *Mein Kampf* a přesně tak, jak bylo v knize popsáno, začal uskutečňovat své plány: v roce 1933 Německo definitivně opustilo Společnost národů, následující rok se Němci připravovali na zajištění Rakouska. Byl zavražděn francouzský ministr zahraničí Barthou a na jeho místo zasedl Laval, osoba zcela stejně smýšlející jako fašisté. Vydal Hitlerovi francouzské území Porúří a v roce 1936 německá vojska obsadila rýnské demilitarizované pásmo. A teprve až v březnu 1939 Britové i Francouzi pochopili, že nelze déle vyčkávat či nabízet příměří. Francie 15. května 1939 uzavřela smlouvu s Polskem, která zaručovala obranou alianci před hrozícím napadením ze strany nepřátel.

2.2 Francie a de Gaulle v druhé světové válce

Po podpisu paktu Ribbentrop – Molotov, který zaručoval prodej pohonných

hmot a potravin Německu a rozdělení střední Evropy mezi Hitlera a Stalina, bylo 1. září 1939 napadeno Polsko německými vojsky. Byla to podle slov de Gaulla podivná válka, “drole de guerre”, válka v sedě. Ani jedna ze spojeneckých armád nezasáhla a přesně 6. října 1939 bylo Polsko poraženo německými tankovými divizemi a sovětskými vojsky. V Pamětech de Gaulla se můžeme dočíst, jak již tehdy podezříval vládu, že vstoupila do války v iluzi, že k vlastním bojům na frontě nedojde.

Na jaře roku 1940 byl Paul Reynaud jmenován do funkce premiéra, a to byl moment, kdy de Gaulle, tehdejší velitel 5. tankové armády, začal bojovat za prosazení nezbytnosti přezbrojení. “Skutečnou Maginotovou linií jsou kolony útočících tanků. Jestliže nezareagujeme včas, bídně prohrajeme,” varoval Charles de Gaulle (Jackson, 2004, s. 381). Rozeslal dokonce memorandum “Zrození mechanizované síly”, se kterým se neobrátil pouze na politiky a generály, ale věnoval je i tehdy osmdesáti největším osobnostem Francie. Upozorňoval na velké nebezpečí ze strany Německa a nutnost rychlého opatření. Chtěl, aby se veškerá obrněná technika soustředila do jednoho útvaru. Taraba uvádí, že to byl pouze chabý pokus, na který francouzský lid téměř nezareagoval. Ministr obrany a signatář mnichovské dohody Edouard Daladier mu dal najevo jasný nesouhlas a odpor vůči jeho osobě. Vládní krize byla rozpoutána, 20. března Daladieův kabinet podal demisi. Reynaud sestavil novou vládu, jeho hlavním krokem bylo jmenovat státním podtajemníkem Paula Baudouina, blízkého přítele Laval. Jinak řečeno, aby mohl vést válku s Hitlerem, Reynaud vzal do vlády muže sympatizujícího s Hitlerem (Molčanov, 1976, s. 109). De Gaulle byl jmenován velitelem 4. tankové divize, která mu dávala dispozice konečně zapojit tanky do skutečného boje. Posléze byl povýšen na brigádního generála a stal se vůbec nejmladším generálem francouzské armády.

Za takové atmosféry přišel 10. květen 1940, kdy Německo zahájilo ofenzívu na západní frontě. De Gaullova skromná tanková jednotka dokazovala, že právě mechanizované stroje jsou nutným krokem k vítězství, a přestože právě 4. divize postupovala úspěšně, za několik dní byla Maginotova linie prolomena a jedna celá

vojenská armáda byla zničena. Francouzské jednotky však byly rozptýleny, silnice byly plné ustupujících oddílů a civilních uprchlíků, kteří jen zvyšovali zmatek na cestách. Německé oddíly dokonce vyzývaly ustupující Francouze, aby odhodili zbraně a odebrali se na jih, aby nezatarasili cesty. “Nemáme čas vás zajmout!” (De Gaulle, 1989, s. 37), volali na ně němečtí důstojníci. Ani de Gaullovy úspěchy, při dobytí Němci okupovaném území v Abbeville ve dne 29. května 1940, nestačily k francouzskému vítězství. Generál Weygand odmítl de Gaullův plán rozdělit francouzskou armádu a obklíčit Němce. Na zaváhání Francouzů Němci odpověděli ofenzívou a zaútočili na Paříž, 14. června 1940 padla. Francie byla zcela katastrofálně poražena a nucena kapitulovat.

Bylo podepsáno příměří s Německem a polovina Francie včetně Paříže byla okupována Němci. Celý akt kapitulace proběhl v železničním vagónu v Rethondes u Compiégne, v tom samém, ve kterém byli Němci přinuceni kapitulovat v roce 1918. Listinu podepsal 22. června 1940 maršál Pétain. V druhé polovině země, jižně od Loiry, byla ustanovena údajně samostatná francouzská vláda v čele s Pétainem. Do té doby lázeňské město Vichy se stalo novým hlavním městem Francie. Vichystická Francie byla první, kdo ustoupil Němcům. Francie byla vyřazena z války, měla mít vládu, jež udrží pořádek a zabrání, aby byl německým silám kladen odpor, a kromě toho bude pomáhat pokračující válce proti Británii (Curtis, 2004, s. 83). Tato nová vláda zcela zlikvidovala francouzské demokratické instituce, pronásledovala Židy i komunisty, dala se cestou fašistického Německa. Bilance její vlády byla otřesná: 650 000 francouzských dělníků bylo odvezeno na nucené práce do Německa, 75 000 francouzských Židů zahynulo v Osvětimi, 30 000 civilistů bylo zastřeleno pro účast v odboji a dalších 60 000 deportováno do koncentračních táborů. Podmínky příměří v sobě nesly i zrušení pozemních a leteckých sil Francie, vojenskému loďstvu a celé admiraltě, která dál zachovala věrnost Pétainovi, hrozil přechod k nepříteli. Toho se obávali hlavně Britové. Dne 3. července 1940 proto provedli u alžírského pobřeží a i v jiných francouzských přístavech náhlý přepad a většinu lodí potopili. Jednalo se o akci “Katapult”, která vyvolala mezi

Anglií a vichystickou Francií silný rozvrat. Pétainova vláda přerušila diplomatické styky s Velkou Británií a ta jako odvetu vyhlásila námořní blokádu Francie a jejích severoafrických území.

Vývoj a existence francouzského státu se hlavně jevila pozitivně nacistům. Formální slib, že nebude přerušena integrita země, byl záhy porušen násilným připojením Alsaska a Lotrinska k třetí říši a prošli postupnou germanizací. Němci si nechali jako rukojmí více jak milion francouzských vojáků, nakonec dokonce Francie přistoupila na podporu německého válečného snažení a nesla veškeré náklady na okupační jednotky. Francouzi byli podle slov Curtise zcela demobilizováni a odzbrojeni. Německé armády zanechaly Francii pouze 100 000 neozbrojených mužů. Vichystická vláda vydala fašistům německé emigranty, kteří před režimem utíkali. Až hanebné jednání Francie bylo jako vrchol podpořeno zvolením Pétaina do čela státu. Francouzsko – německá kolaborace byla potvrzena 24. října 1940 v Montoire – sur – Loire, kde Pétaine Hitlerovi přislíbit plnou ekonomickou podporu v jeho válečném snažení.

2.2.1 Anglie

Generál de Gaulle však stál za rozhodnutím, že ta “zdravá” Francie bude bojovat dál. Jeho samostatné kroky se 4. divizí sice přinesly malé úspěchy, avšak Francie musela žádat o pomoc. Předložil svůj plán na pokračování ve válce, přičemž by se Francie opírala o své severoafrické državy (Molčanov, 1976, s. 115). Těmito kroky se jasně postavil proti Pétainově vládě a byl nucen bojovat za svou zem z jiného území. De Gaulle opustil Francii a odletěl do Anglie. Získal nové styky s Brity, s Churchillem byla dohodnuta britsko – francouzská unie, která zajišťovala ochranu bojujících Francouzů a pokračování ve válce proti nepříteli. Taraba uvádí, že Churchill k de Gaullovi přistupoval velmi tvrdě a unii si zajišťoval právo na opuštěné francouzské kolonie.

Generál de Gaulle podle francouzských zákonů zradil svou vlast, musel čelit odporu těch, kteří ho jako zástupce Francie v cizí zemi neuznávali a klonili se k režimu Vichy. Charles de Gaulle byl však velmi hrdý a odhodlaný muž, vytvořil

výbor Svobodné Francie, která měla představovat zrod budoucí vlády v pozici emigrace. Bylo také nutné promluvit k francouzskému lidu, dne 18. června 1940, přesně ve 20 hodin promluvil ze stanice BBC: “Vojevůdci, kteří po mnoho let stáli v čele francouzské armády, vytvořili vládu. Odvolávajíc se na porážku naší armády, začala tato vláda vyjednávat s nepřítelem... Výsledek této války se nerozhoduje v bitvě o Francii. Je to světová válka. Třebaže nás porazily mechanizované síly, v budoucnosti můžeme získat vítězství s pomocí ještě lepších mechanizovaných sil... Já generál de Gaulle se teď nacházím v Londýně. Vyzývám francouzské důstojníky a vojáky, kteří jsou na britském území... inženýry i dělníky, specialisty ve zbrojní výrobě... aby se spojili se mnou, Ať se stane cokoliv, plamen francouzského odboje nesmí pohasnout a nepohasne“ (Taraba, 1990, s. 14).

Ve spolupráci s Anglií došlo k nutné evakuaci lidí a materiálu na africké území v Alžíru. De Gaulle se zde také ujal nadlidského úkolu, a to, že musel celý odboj a výbor Svobodné Francie a odpor proti okupantům organizovat on sám jediný. Anglie s ním uzavřela dohodu o zřizování, financování a zásobování vojenských oddílů pod jeho velením. Na prvním místě musel hledat spolupracovníky ochotné, ale vědomé si všech těžkostí, které byly s takovou činností spojené. Byl to obtížný boj, protože řada zámořských guvernérů přijala podmínky potupného příměří s Německem. Musel obnovit sílu Francie. Dával dohromady některé jednotky v Anglii, obracel se na válečné loďstvo, hledal dokonce v britských nemocnicích zraněné vojáky. Výsledek jeho snažení byl tristní. Koncem července roku 1940 francouzské ozbrojené síly čítaly 7 000 mužů. Zdárně se začala upevňovat anglo – francouzská solidarita, avšak Churchill se snažil udržovat styky nejen s výborem Svobodné Francie, ale i částečně s vládou Vichy. Proto si na něm de Gaulle doslova násilím vynutil částečné uznání sebe samého za reprezentanta francouzské vlády bojující proti nacistickému Německu (Taraba, 1990, s. 17). Aby de Gaulle ochránil sebe i svůj výbor, vytvořil navíc tzv. Radu pro obranu impéria a manifest Svobodné Francie. Byl proti vztahům britské vlády s vládou Vichy, kterou označil za nelegální a kolaborantskou, její

představitel nazval vrahy francouzského národa. To mělo vliv na chování některých imperiálních oblastí, ale i některých států, především pak jejich exilových vlád. Generál de Gaulle poznamenal, že každý stát, který se stal obětí Hitlerovské agrese, přinesl s sebou ducha nezávislosti a suverenity a doslova napsal: “Ani jedna vláda nesouhlasila s podobou okupace, žádná, až na jedinou – bohužel – jež si říkala vláda Francie, ačkoliv měla k dispozici rozsáhlé impérium, které chránily velké vojenské síly a jedna z největších válečných flotil na světě” (De Gaulle, 1988, s. 84).

De Gaulle věděl, že boj proti nepříteli začne v Africe. Francouzi dlouho považovali de Gaulla za zrádce, který se podílel na akci “Katapult” a nepřítele, který dál bojoval proti vichystické Francii. Generál však věděl, že mnohem větší politickou váhu bude mít jeho slovo, když bude pronášeno z francouzského území, nikoli anglického. Francie samotná v úvahu nepřipadala, zaměřil se proto na africké kolonie. Cílem de Gaulla bylo zmocnit se v srpnu 1940 pomocí Britů Senegalu a jeho hlavní město Dakar. Molčanov uvádí, že bitva skončila fiaskem a de Gaullovi bylo od začátku jasné, že se mu velmi těžko podaří získat toto důležité území. Nepodařilo se jim zastavit vichystickou flotilu, byl to boj Svobodných Francouzů proti těm vichystickým. Dakar byl velmi dobře vyzbrojen a podél pobřeží chráněn křižníky, jakýkoliv pokus o vylodění či zaútočení byl zastaven. Anglo – francouzská flotila byla nucena se stáhnout a odplout. Londýn nesl porážku velmi nelibě. Britský a americký tisk svalil všechnu vinu na de Gaulla. Generál byl nucen stáhnout se z očí Britů, Američanů i Francouzů. Africká akce tedy nedosáhla všech cílů, ale byla vytvořena základna pro akce další, sahala od Sahary po Kongo a od Atlantiku po údolí Nilu. De Gaulle zde rozvíjel a rozšiřoval výbor Svobodné Francie až do 17. listopadu 1940.

2.2.2 Francouzský boj

Mezitím v Londýně došlo k dohodě s Angličany o založení špionážní agentury na území Francie. Šlo o přístup Francouzů k rozhlasu v zájmu zvýšení informovanosti francouzského lidu. Avšak mezinárodní situace začala mít novou

tvář: Itálie přepadla Řecko, v dubnu 1941 Hitler zaútočil na Jugoslávii i Řecko. V Sýrii se objevili němečtí agenti, v Asii se Indočína stala obětí japonské intervence. Na jaře 1941 americký kongres odhlasoval Lease – Lend – Bill – bojující země tak měly zajištěny dodávky válečného materiálu z USA. Byl to zákon o půjčce a pronájmu, který umožnil Spojencům nakupovat ve Spojených státech za války na úvěr. De Gaulle se opět dostal do střetu s Brity. Jednalo se o území Sýrie a Libanonu, které po katastrofální porážce Italů v Somálsku a Habeši, spadalo pod správu Svobodné Francie. De Gaulle v Pamětech uvádí, že převzal veškerou moc a oznámil, že se všechny síly orgánu Svobodná Francie nehodlají podřizovat britskému velení. Uzavřela se smlouva o příměří, kterou Britové porušili a nabádali Araby proti koloniální nadvládě. Když se de Gaulle vrátil 1. září 1941 zpět do Londýna, Angličané ustoupili a Svobodná Francie na čas prosadila svou moc na území Afriky. De Gaulle byl odhodlaný zapůsobit na Moskvu a Washington, byl odhodlaný zapůsobit na co nejvíce činitelů, kteří by podpořili jeho boj za svobodu a za vítězství Spojenců.

V červnu 1941 do války vstoupil Sovětský svaz. De Gaulle ihned poslal vzkaz, že podpoří Rusko v boji proti nacistickému Německu. Sblížení s Moskvou opět navázalo na francouzsko – ruské spojení, které de Gaulle podepsal s ruskými zástupci Bogomolovem a Majským. Jakmile byla Sovětským svazem uznaná Svobodná Francie, založil de Gaulle 24. září 1941 Francouzský národní výbor. Ten plnil funkci vlády a měl všechny její pravomoci. Nakonec ho uznalo celkem 26 států. Molčanov uvádí, že se téhož roku francouzské výbory dozvídají prakticky všechno, co se dělo ve Francii: Autorita Vichy nezadržitelně začala upadat. Vznikaly a zanikaly různé organizace bojující proti okupantům. Strany, které dříve podporovaly vládu Vichy, se postupně připojovaly k hnutí odporu. De Gaulle si byl vědom, že v tento moment bylo nutné zajistit si podporu alespoň jedné protifašistické organizace, která působila ve Francii. Stala se jím ilegální organizace Jeana Moulina. Ten dostal úkol zajistit jednotu, která se stavěla na odpor nepříteli. Moulin jako de Gaullův delegát ve Francii zajistil spojení mezi domácím odbojem a Svobodnou Francií působící v Anglii. Jedenáctého listopadu

1942 byla vojensky zlikvidována část vichystické Francie (Taraba, 1990, s. 23).

Ve dne 3. listopadu 1943 de Gaulle svolal Prozatímní poradní shromáždění, které se konalo v Alžíru. Mezi účastníky a členy výboru bojujícího proti fašismu a vichystické Francii, byli i komunisté. To bylo zcela proti de Gaullovým zásadám, ale usiloval o to, aby zaujali nejméně důležitá místa čistě technického rázu (Molčanov, 1976, s. 193). Tímto svým rozhodnutím chtěl ukázat, kdo všechno podporuje antifašistické a protiněmecké skupiny. Alžírského shromáždění se účastnilo až 40 různých odbojových organizací, 32 členů politických stran, 12 zástupců alžírských generálních rad a 20 zástupců zámořských držav (Molčanov, 1976, s. 193). Cíl jednání byl jasný: likvidace vlády Vichy a následné dosazení nové vlády. De Gaulle nepochyboval, že nepřítel bude vypuzen z jejich území.

Cesta k vítězství nebyla nijak snadná. Teror ze strany gestapa na území samotné Francie neustále sílil, německá vojska zajala a následně zavraždila francouzského generála Delestrainta a Jeana Moulina. De Gaulle byl nucen nadále působit v Africe, přesněji v Casablance, odkud vedl protifašistický odboj. Aby však události mohly pokračit, nasedl 4. června 1944 na letadlo York a odletěl vyjednávat s Churchillem a Rooseveltem. Podle de Gaullových slov to znamenalo odstranění podstatné překážky v boji za osvobození Francie. Franklin Roosevelt 13. července uznal Francouzský výbor národního osvobození za platný. De Gaulle byl uznán za hlavního představitele Svobodných Francouzů. Spojenci se spojili.

Ve dne 18. srpna 1944 byla spojeneckými vojsky prolomena německá fronta v oblasti Normandie, Američané s Francouzi se o tři dny dříve vylodili na pobřeží Provence. Jednotky rychlým tempem postupovaly údolím řeky Rhony na sever a do vnitrozemí Francie. Vichystický režim byl definitivně ukončen zásahem Spojenců na konci srpna 1944. Pierre Laval, známý kolaborant a francouzský zrádce, chtěl s poslední nadějí svolat “národní” shromáždění z roku 1940 a sestavit tak vládu jednoty. Neuspěl a byl donucen odjet do Německa. De Gaulle považoval za zcela nutné a důležité, aby Paříž osvobodili Francouzi, ne spojenecká vojska, a proto s nimi dojednal časný vstup francouzských jednotek do města, v jejímž čele stanul generál Leclerk. Osvobození Paříže bylo dokončeno

25. srpna 1944. V září téhož roku již byla nastolena prozatímní vláda, de Gaulle zaujal místo předsedy a začala se formovat čtvrtá francouzská republika.

Válka v Evropě skončila 8. května 1945 definitivní kapitulací Německa a německých ozbrojených sil.

Druhá světová válka ve Francii tedy silně podlehla moci Německa. Země se rozdělila politicky, vojensky i lidsky. Knihy, ze kterých bylo čerpáno a byly využity v tvorbě této kapitoly se zaměřovaly na určitou problematiku týkající se Francie ve válce. Výborným pramenem se staly Paměti sepsané Charlesem de Gaullem. Popisuje zde detailně období let 1940 – 1944 a vrací se stručně k událostem minulým i následujícím. Zde jsou názorně vidět kroky de Gaulla války, včetně jeho pocitů, projevů a názorů. Michael Curtis se v díle Verdikt nad Vichy zaměřil pouze na téma a období této proměny Francie a její “propad” do moci Německa a fašismu. Životopisy de Gaulla od Molčanova a Taraby byly nutným pramenem k pochopení všech skutečností týkající se tohoto muže. Molčanov navíc skvěle a detailně vykresluje nejen de Gaullův život, ale i politické, vojenské a sociální momenty všech událostí.

Role de Gaulla je zde již velmi silná a podstatná, projevila se jeho odvaha a vlastenectví. Odmítl přihlížet nebo podporovat úpadek Francie. Po osvobození Paříže se dostal do podvědomí všech Francouzů. Cílem bylo seznámit se se stavem Francie před vypuknutím druhé světové války a postavou generála de Gaulla, který stále věřil v sílu a moc jeho rodné země i v momentech naprosto složitých. Dokázal si postupně získat důvěru Spojenců, mocných mužů jako byl Roosevelt či Churchill a vybojovat pro Francii svobodu.

3 Druhé období temna – Alžírská krize

Území Afriky se stalo zájmem Francie již v historii. Obecně je zcela jasné, co znamená přivlastňovat si zájmy jiných, nutit jim ty “naše” a obírat ostatní o možnost svobodné volby. Francie si chtěla vynutit poslušnost zejména u oblasti Alžíru. Alžířané bojovali za vymanění se z francouzské moci od 19. století a jejich boj pokračoval i v období válečném i poválečném. Důvod, proč je alžírská krize dalším ze složitých dob Francie, je jednoduchá: její dopady měla na oba národy a trvají do teď, zasáhla několik generací Francouzů i Alžířanů. Pojdme si tedy rozebrat příčiny a průběh celého dění na alžírském území. Svou roli zde měla i podstatná postava této práce, Charles de Gaulle.

Využita bude literatura zaměřená přímo na krizi Alžíru, například dílo Alexandra Orta o francouzské koloniální politice nebo Francie od de Gaulla k de Gaullovi od Miroslava Soukupa.

3.1 Příčiny alžírské krize

Afrika byla na začátku 19. století územím, které nebylo zdaleka řádně probádané. Země při pobřeží byly osídlovány již po mnohá staletí, s rozvojem plavebních technologií, kartografie a navigačních přístrojů si obyvatelé dovolovali dostávat se dál a dál do vnitrozemí. V Evropě proběhla první průmyslová revoluce a ta ukázala, že suroviny, jako je uhlí či tvrdé dřevo, se brzy staly těmi nejžádanějšími komoditami. S touhou zmocnit se velmi levně jak zemědělské půdy, tak i nerostného bohatství, stoupala i touha být první tam, kde toho bylo nejvíce. Afrika byla cílem zcela jasným.

Bratr popraveného Ludvíka XVI. Karel měl velké plány se Středomořím. K tomu bylo nutné ovládnout i severní břehy Afriky. Ministerský předseda Jules de Polignac dal v roce 1830 v parlamentu hlasovat o vojenském obsazení Alžíru. Váhavou většinou 221 hlasů proti 181, bylo rozhodnuto o válečném tažení na Alžír. Velením byl pověřen generál Bourmont a Ort uvádí, že přišel s vizí, jak domorodé obyvatelstvo bude vítat Francouze jako osvoboditele od Turků.

Alžířané však nechtěli podlehnout dalším okupantům a krutému utlačování. Francouzské vojsko se tak rozhodlo bojovat, dokud Alžířané neustoupí. Ve dne 5. července 1830 byla podepsána smlouva, jež stvrdila fakt, že Alžír spadl pod Francii. Následujících čtyřicet let, až do roku 1870, rozhodovali o osudu Alžíru přímí dobyvatelé - důstojníci francouzské armády, avšak jejich působení nebylo nijak snadné: trvalo celkem 17 let, než se Francouzům podařilo porazit hlavní ozbrojené síly Alžíru a zatknout vůdce Abd al – Kádira, a ani poté boje v podstatě neutichly úplně. Alžír se nadále snažil vymanit z nadvlády Francouzů.

Od roku 1860 Alžír několikrát navštívil císař Napoleon III. se svým průvodcem Ismailem Urbainem, kteří nařídili šetrné zacházení s domorodým obyvatelstvem. Napoleon III. měl představu soužití obou zemí, a proto byla zřízena funkce generálního guvernéra, kterým se stal vice admirál de Gueydon. Vznikly tři departmány a kolonistům byla přislíbena práva totožná s těmi v kontinentální Francii. Podle Orta byl drobným problémem fakt, že se tato práva vztahovala pouze na Francouze žijící v Alžíru, netýkalo se to domorodých obyvatel. Ti byli pouze uživateli půdy, nikoli vlastníky. Staré hospodářské kolonie byly zrušeny a začaly vznikat vesnice evropského typu a francouzským starostou v čele.

V roce 1871 se Francie vzpamatovávala z drtivě prohrané bitvy s Pruskem. Bylo jí odebráno Alsasko a Lotrinsko a nastal velký exodus místních obyvatel. Mnozí viděli cestu do Alžírsko jako možnost snadnější obživy na pozemcích, které jim Francie velkoryse přidělovala. Příliv nového obyvatelstva na africké území začalo proudit i z Korsiky, Itálie nebo ze Španělska. Evropští imigranti měli představovat jakousi protiváhu muslimského obyvatelstva, jejich počet závratně stoupal, před vypuknutím první světové války v roce 1914 už jich nebylo 250 000 jako dříve, ale téměř milion. Bylo to také podpořeno zákonem z roku 1889, který říkal, že každý potomek Evropanů, který se narodí v Alžíru, dostane francouzské občanství. Tato událost by se dala nazvat prapočátkem splynutí všech evropských imigrantů do jednoho celku a vytvoření alžírské národní identity.

Prvním problémem, který také přispěl k alžírskému konfliktu, byl okamžik, když Američané na trh dosadili obilí. Došlo k prudkému poklesu cen a k nepokojům ze strany alžírských zemědělců a obyvatel. Obiloviny byly hlavním produktem, oseto bylo až 4/5 půdy. Francouzská vláda na to váhavě zareagovala uvalením vysokého cla na zboží, které nepřicházelo z Francie.

V roce 1916 vyhlásil americký prezident Woodrow Wilson právo každého národa na sebeurčení, tato informace zasáhla i Alžír. Začaly vznikat první, zatím ne příliš smělé, požadavky o národní samostatnost a objevily se organizace, které tuto vizi podporovaly. Hnutí “Mladý Alžířan” sdružovalo intelektuály a jejím vůdcem se stal Ferhat Abbas. Žádal to, co zaručovala Deklarace lidských práv z roku 1789, tedy stejná práva pro všechny před zákony Francie. Abbas chtěl být Francouzem i muslimem zároveň, což bylo nemyslitelné, a proto, když viděl, že o tento koncept začlenění muslimů do francouzské společnosti nebyl zájem, začal bojovat za nezávislost jejich státu.

3.2 Cesta ke krizi

Celá třicátá léta byla Evropa neklidná a neklid se přenesl i do kolonií. V Paříži byla založena organizace “Severoafriká hvězda”, která vznikla roku 1926 za podpory komunistů. Jejich cílem bylo vytvoření tří zcela nezávislých zemí: Alžíru, Maroka a Tunisu. Zakladatelem byl alžírský emigrant, voják Messali Hajd. Aktivita této strany se zaměřovala na vytvoření muslimského proletářského státu a brzy dala vzniknout Straně alžírského lidu. V roce 1939 byla strana zrušena, ale stala se základem pro vznik pozdějších nacionalistických uskupení.

Druhá světová válka zasáhla i Afriku a na toto území se zaměřilo zejména Německo. V listopadu 1942 se v severní Africe, na území Alžírska a Maroka, vylodily první americké jednotky, aby bojovaly proti fašistům a aby znovuzískaly evropská území. O rok později na africké území přijel generál Charles de Gaulle s jednotou Bojující Francie. Jeho snahu o vylepšení politické situace podpořil reformami, které představil ve svém projevu 12. prosince 1943 v Constantine. Neúspěšně. Ferhat Abbas, alžírský nacionalista, vytvořil Manifest, který žádal

autonomii Alžírsku. Přesněji: odsouzení a zrušení kolonialismu, pro všechny země uplatnění práva národů na rozhodování o sobě, udělení Alžírsku vlastní ústavy... (Ort, 1968, s. 15). Francouzská vláda odmítla, a proto muslimové zažádali o úplnou nezávislost. Alžírské obyvatelstvo se začalo stavět za své vůdce a bouřit se proti Francii a kolonialismu. De Gaulle mezitím na svou stranu získal několik kolonií: Čad, Kamerun a další.

Po atentátu na generála Darlana, který byl hlavním představitelem “Rady impéria”, jež působila v Alžíru jako základna Spojenců, na jeho místo v čele osvobozené armády usedl generál Giraud. Na svolané konferenci v Casablance se setkal Churchill, Roosevelt a oba francouzští generálové a byli požádáni, aby postupovali společně. De Gaulle prosazoval, aby byli odstraněni všichni guvernéri, kteří měli co dočinění s vládou Vichy, alžírský guvernér Peyrouton ihned podal demisi a radikální de Gaulle dosáhl toho, že v Alžíru vznikla prozatímní vláda, kde on sám stanul v jejím čele. Na konci listopadu 1943 byl Giraud z velení vyřazen úplně. Byla připravena celá řada zákonů, které měly vstoupit v platnost ihned po osvobození Paříže. V Alžíru však mezitím došlo k silné radikalizaci, obyvatelé již neměli zájem o příměří a autonomii pod správou Francie, ale o nezávislost. Veškeré francouzské postoje a požadavky byly tedy považovány za negativní a postavené vůči muslimům. Konec druhé světové války 8. května 1945 vzbudil u místních obyvatel vlnu nadšení, doufali, že dojde ke kýžené svobodě a nezávislosti Alžíru.

Situace země byla však ve srovnání s těmi dalšími zcela jiná. Z celkových devíti milionů obyvatel byl jeden milion Francouzů. Mezi Francií a Alžírskem existovaly ty nejtěsnější institucionální a ekonomické vazby. Za války sehrálo Alžírsko svou nezastupitelnou roli při formování protivichystické opozice, a proto se ho Francie odmítala nadále jen tak vzdát. Důvody však nebyly pouze politického rázu: po odsunu z kolonií Indočíny byla velká část průmyslových zařízení převezena právě do Alžíru. Země měla velmi bohatá naleziště rud a ropy, úrodné oblasti pokrývaly nekonečné ovocné sady a plantáže s vinohrady.

A hlavně, bezprávné arabské obyvatelstvo představovalo mimořádně levnou pracovní sílu.

Alžírský guvernér Chataigneau měl snahu zlepšit alžírské vztahy s Francií, zejména pak právě v oblasti ekonomiky a politiky. Rok 1947 byl uzákoněn Alžírský status, jenž dával větší pravomoci muslimským obyvatelům. Tento zákon se zcela logicky nelíbil francouzským občanům žijícím v Alžíru. Následný radikalismus a násilné aktivity nacionalistů za definitivní nezávislost Alžíru trval až do padesátých let 20. století. Avšak dne 1. listopadu 1954 bylo zahájené povstání ze strany nové organizace FLN, válka, která byla výsledkem, trvala dlouhých osm let.

3.3 FLN

Radikální muslimské organizace, kterých bylo několik, se sdružily v jednu, vzniklo FLN (Front de libération nationale). Organizace, v jejímž čele stálo šest mužů. Byli to Larbi Ben M'Hidi, Rabah Bitat, Mourad Didouche, Krim Belkacem, Moustapha Ben Boulaid a Mohammed Boudiaf. Tito muži si rozdělili alžírské území a každý velel jedné části. Vojáků za nezávislost bylo kolem jednoho tisíce, spoléhali na to, že Francouzi mají na alžírském území pouze malé vojsko, kolem 50 000 mužů, z toho jen několik tisíc bylo připraveno k boji, Indočína zaručovala přísun materiálních prostředků a hlavně znali terén. FLN byla roztroušena po celém Alžírsku, zasahovala až do provincií Kabylie a Aurés.

Francie považovala Alžír za klidné a spokojené místo, občasným nepokojům nevěnovala velkou pozornost. Teprve až silná vzpoura v Constantine v květnu 1945 začala pomalu francouzskou vládu zneklidňovat. Vzpoura byla zlikvidována, ale Alžířané od té doby viděli jediné řešení v ozbrojeném boji. Noc z 31. října až 1. listopadu přinesla silné množství atentátů na třiceti místech země. Cílem byly hlavně kasárna a francouzské úřady. Akce byla zatím nekoordinována, ale ukázala, že FLN je síla, se kterou je nutno počítat. Tato organizace se řídila již vydaným Manifestem, dávala najevo chudobu a bídu země, tíhu kolonialismu, jež

byl na Alžírsko uvalen. A zároveň říkala, za jakých podmínek nepokoje a válka FLN skončí.

Francois Mitterrand tehdy řekl svůj slavný výrok: “Alžírsko, to je Francie. A Francie, u sebe nestrpí jinou vládu, než svoji vlastní.” A ve dne 31. března 1955 byl parlamentem schválen výjimečný stav pro některé, přesně vymezené oblasti, zejména pak oblast Aurés. Zřizovaly se koncentrační tábory pro nebezpečné osoby, brutalita francouzské armády a policie byla obrovská a vedla k dalším nelidským útokům ze strany FLN. Počty zabitých Evropanů stoupaly až k tisícům. Obětí na straně FLN byl mnohonásobně větší. Jen 22. srpna 1955 bylo krutě zavražděno 123 osob během několika hodin. Na obou stranách se však uplatňoval jen jeden princip: vina je kolektivní. Umíraly tak ženy i děti. Francouzi ale odmítli ustoupit od nároku vlastnit nadále kolonii Alžírsko. Odvetou organizace FLN byl boj na území hlavních měst, zde byla větší koncentrace francouzských občanů. Do té doby se bojovalo hlavně na vesnicích a odlehlých místech. Atentáty a výbuchy bomb byly dle Orta “denním chlebem”. Atentátníci se zaměřili na kavárny, autobusy, kulturní střediska a veřejná místa. Vrcholem byla vražda prezidenta federace starostů Alžírsko Amédea Frogera ve dne 27. prosince 1956. Propukla další vlna boje. Francouzský guvernér Robert Lacoste musel začít okamžitě řešit tyto extrémní situace. Uplatnil tzv. “zvláštní pravomoc” a pověřil generála Massua v přípravách budoucích operací a v úkolu definitivně zlikvidovat organizaci FLN a pozatýkat hlavní vůdce. V lednu vstoupila do hlavního města speciální jednotka 8 000 mužů s rozkazem úplné likvidace FLN. Následná nevole a pumové atentáty ochromily celou zem. Ve dne 24. září 1957 byl zatčen nejvyšší vůdce FLN Yacef Saadi, byl vyslýchán a Francie se přes média dověděla pravdu o stavu Alžírsko, který byl snahou promlčet. Mnozí francouzští myslitelé a intelektuálové byli silně rozhořčeni, lidé demonstrovali a pořádali veřejné shromáždění. Vypukla politická krize, v letech 1955 – 1957 se v čele vlády vystřídali tři ministerští předsedové, Guy Mollet, Maurice Bourges – Manoury a Felix Gillard, kteří se snažili nepokoje umírnit. Vše skončilo nezdarem. Teprve nástup Charlese de Gaulla změnil průběh následujících událostí.

3.4 Charles de Gaulle a Alžírská krize

Prezident země René Coty se ocitl ve složité situaci. Gillardův kabinet pro vyslovení nedůvěry v roce 1958 odstoupil. Na místo nového premiéra zasedl republikán Pierre Pflimlin. Liga arabských států tlačila na Francii a veřejné mínění se přiklánělo k osvobození Alžírska. Dne 15. května 1958 vystoupil na veřejnost Charles de Gaulle s nabídkou řešení. Taraba uvádí, že de Gaulle byl znovu přichystán sloužit zájmům země a odmítl jakoukoli spolupráci s vedením armád. Poznamenal, že celou čtvrtou republiku provází krize a časté problémy daly vládě neschopnost řešit je. Veřejnost byla s jeho návratem, z ústraní v Colombey, spokojena, viděla v něm naději Francie a moc ukončit alžírský konflikt. De Gaulle si byl vědom toho, že doba velkých a silných kolonií je pryč, že nelze pokračovat v násilném podmaňování si jiné země. V červnu téhož roku byl zvolen ministerským předsedou a ihned zamířil do Alžírska. Věděl, že Francie má sílu i díky koloniím, proto nechtěl hledat definitivní řešení, ale cestu jakési spolupráce a soužití. “Věřím, že základem blížícího se řešení...se stane čestný charakter Alžírska a jeho spojení s metropolí. Věřím, že se tento celek, který dotváří Sahara, spojí ke společnému postupu...s Marokem a Tuniskem” (Taraba, 1990, s. 44). Svým projevem si naklonil na svou stranu část muslimského národu. Nezapomněl ani zdůraznit nutné vyjednávání s FLN, která byla později ochotna hovořit o ukončení bojů. Problém alžírské krize tím načas utichl. De Gaulle byl 8. ledna 1959 zvolen prezidentem a začala éra páté republiky. Jako nový prezident uznal, že Alžírsko prošlo jistým vývojem a má plné právo žádat o samostatnost. V listopadu 1960 vydal referendum o podmínkách samostatnosti této země. Začalo vyjednávání o smíru. De Gaulle měl však nadále v plánu udržet Francii část svrchovanosti nad Alžírem, chtěl zajistit místním obyvatelům finanční pomoc, zvýšit zaměstnanost, vylepšit životní podmínky..., vše pod záštitou Francie.

Ve stejném roce vznikla organizace OAS, skupina, jež se rozhodla nepodřít se novému prezidentovi. Nepodřít se jeho názorům a ustanovením. Tato organizace byla protipól FLN – jejich cílem bylo zajistit francouzské državy

v Alžíru. OAS chtěla rozvrátit dohodu o ukončení boje mezi muslimským FLN a usnesením de Gaulla. Na alžírském území vznikaly barikády, de Gaulle vydával rozkazy vojskům, aby se skončilo s rozvraty. Další puč následoval ihned po ústupu prvních atentátníků. Mezi hlavní povstalce patřili bývalí generálové Salan, Zeller. Prezident promluvil k lidu 23. dubna 1961 v televizi: “Jménem Francie nařizuji použít všechny prostředky – říkám všechny prostředky, abychom těmto lidem zatarasili cestu...Zakazuji kterémukoliv Francouzovi a zvláště kterémukoliv vojákovi, aby plnil jejich rozkazy...” (Taraba, 1990, s. 49).

Nepokoje byly neudržitelné, v roce 1961 se přesunuly z Alžíru do Francie. Členové organizací OAS i FLN bojovali o moc a převahu týkající se vyjednávání nad osudem Alžíru. Přesně 9. září 1961 organizace OAS spáchala atentát na prezidenta de Gaulla. Útok přežil, a to byl moment, kdy bylo nutné zahájit silnější ofenzívu proti nepokojům. Vláda Francie i Alžírsko oznámila 5. března 1962 zasedání v Evianu. Za francouzskou stranu přijela vládní delegace v čele s Joxem, Buronem a de Brogliem, delegáti Alžíru jednali ve skupině Belkásín, Krim, Dalhab, Bentobbál a Yazid. Základní materiály byly připraveny v Les Rouses a schváleny oběma vládami, a tak vlastně již šlo o definitivní úpravu textu a vyjasnění některých otázek spjatých s předchozím obdobím a se zárukami obyvatelstvu evropského původu. Evianské dohody de Gaulle předložil francouzskému Národnímu shromáždění, které informoval, že “na základě článku 11 ústavy rozhodl na návrh vlády, předložit referendum návrh zákona obsahující souhlas s vládním prohlášením z 19. března 1962, pověřující presidentu republiky uzavřít dokumenty, které budou třeba ve věci spolupráce Francie a Alžírsko, jestliže sebeurčení vytvoří nezávislý alžírský stát” (Ort, 1968, s. 352, s. 356). Oficiální status nezávislosti Alžír získal v červenci roku 1962.

Boj o alžírskou nezávislost a o francouzský status svrchovanosti trval dohromady 132 let. Pozitivem na celé této kruté, až nelidské záležitosti bylo objevení nových zemědělských trendů, francouzsko – alžírská architektura nebo rozšíření francouzštiny na mimoevropský kontinent. A co to všechno stálo? V alžírské válce zahynulo a bylo brutálně zavražděno dohromady 243 000

lidských životů. Charles de Gaulle zde zastával roli prezidenta francouzské páté republiky a byl to on, kdo přesvědčil lid, že nelze dál bojovat proti alžírskému osamostatnění. Ukončil tak válku, která by jinak zruinovala obě země ekonomicky i lidsky.

Primárním pramenem zde bylo dílo Francouzská koloniální politika po 2. světové válce. Autor detailně popisuje historii a průběh francouzského kolonialismu, který nejvíce gradoval právě ve 20. století. V díle je cítit lehký odstup od Francie a kritika vlády a postupů země vůči Alžíru. Naskýtá se tak ale pohled autora žijícího v tehdejší Československu, domnívám se, že krize v Alžíru zde byla zcela jinak prezentována. Tato kniha byla nejvíce využita, dále jsem čerpala z knihy Miroslava Soukupa, který de Gaullovo působení za alžírské války popsal velmi stručně a stroze a opět z de Gaullových životopisů, které mapují všechny jeho životní etapy.

4 Rok 1968 – osobní a nejtemnější doba života de Gaulla

Již byl podrobně popsán de Gaullův život, jeho působení za druhé světové války i alžírské krize. Rok 1968 byl rokem de Gaullova temna. Osobně mám pocit, že právě v těchto letech byly zapomenuty všechny úspěchy tohoto významného vlastence, generála a prezidenta. A proto cílem této kapitoly bude rozebrání roku 1968, roku studentů, roku revolucí. Zaměřím se na důvody, které vedly k nepokojům a k silné nepopularitě Charlese de Gaulla. Důležitým pramenem v tvorbě následující, poslední kapitoly bude kniha Marka Kurlanskyho Rok 1968. Rok, který otřásl světem a kniha Raymonda Arona Angažovaný pozorovatel.

4.1 Charles de Gaulle – prezident páté republiky

Po válce v Alžíru pro de Gaulla začala další etapa ve funkci prezidenta páté republiky. Taraba uvádí, že se Francie v čele s de Gaulle zdárně vzpamatovala z hospodářské krize, vlastnila svou první jadernou zbraň a zasedla nová vláda s ministrem Debrém. De Gaulle měl jasnou představu, jak má “jeho” Francie vypadat. “Po celý život nosím v srdci obraz Francie, který jsem si stvořil. Inspiroval mě přitom můj cit a rozum. Francie, kterou nosím v srdci, je jako princezna z pohádky nebo madona z fresek předurčená k výjimečnému a výlučnému poslání. Přitom instinktivně cítím, že Prozřetelnost stvořila Francii pro nedostižné úspěchy i bezpříkladné štěstí...,” řekl de Gaulle (Taraba, 1990, s. 62). Ihned po tomto výroku začal pracovat na jednotě státu a zvyšování zahraničně – politické aktivitě. Prezident slíbil své zemi stabilitu, a slib také dodržel. V roce 1965 byl zvolen podruhé prezidentem, což mu dalo prostor a sílu v jeho představách o monarchistickém charakteru Francie.

Ve dne 15. března 1968 procházely státy, jako bylo Německo, Itálie, Španělsko či Spojené státy silnými nepokoji a stávkami z důvodů ekonomických a politických. De Gaulle na světovou krizi reagoval slovy: “Francie se nachází

v uspokojivé situaci, zatímco Němci mají politické potíže, Belgičané problémy s jazykem a Britové jsou ve finanční a ekonomické krizi” (Kurlansky, 2007, s. 239). A nezapomněl připomenout francouzským obyvatelům, že by se měli těšit ze stavu klidu, který ve Francii vládl. Kurlansky popisuje, jak si tímto výrokem de Gaulle znepřátelil většinu zmiňovaných států: na jeho popud byla Francie vyloučena z vojenské organizace NATO, ohrozil existenci Evropského jednotného trhu jen proto, že odmítl vstup Británie do společenství, urazil a znepřátelil si židovské obyvatelstvo Francie a Ameriky svou urážkou, že jsou Židé panovační a Kanada odmítala francouzského prezidenta z důvodu jeho podpory québeckého separatismu.

De Gaulle byl zcela pohlcen potřebou moci a udržení si převahy nad francouzským obyvatelstvem. Domníval se, že každý občan se nezajímá o nic a nikoho jiného než o sebe samé a vlastní pocit uspokojení, u mladých navíc kritizoval touhu a potřebu sexu. Ve znuděné a dusící se Francii existovaly dvě generační propasti: první se rozevírala mezi generací druhé světové války a jejími dětmi, druhá mezi generálem de Gaullem a většinou Francie (Kurlansky, 2007, s. 243).

4.2 Rok 1968 ve Francii

Šedesátá léta ve Francii byla označována jako léta konzumní. Stát procházel ekonomickým růstem, lidé masově nakupovali automobily, telefony, televize aj. Zvrat přišel roku 1968. Ve dne 22. března 1968 osadilo pět set studentů budovu univerzity v Nanterre, kteří na protest bojovali proti uvěznění několika členů Vietnamského národního výboru, proti diskriminaci a politické byrokracii. Studentům se navíc nelíbil stav a situace přeplněných univerzit, který k roku 1968 čítal až 530 000 studentů. Této demonstraci navíc předcházel boj za “práva sexu”, neboli možnost beztrestně navštěvovat koleje pro dívky nebo zavedení smíšených kolejí. Vláda proti demonstrantům nasadila jednotky policie, které zatarasili univerzitní půdu. Rektor Nanterre odmítl jakkoliv vyhovět studentům v jejich požadavcích, což vyvolalo další bouři nevole v podobě protestů. De Gaulle

absolutně nebral v potaz projev mladých studentů a moderních občanů. Jeden z důvodů jeho laxního jednání byl fakt, že studia dokončovala jen malá část studentů, zbytek byl vyhozen nebo nezískal titul.

Druhý květen přinesl další vzpouru, tentokrát na půdě Sorbonny. Aron potvrzuje špatné podmínky, které na této univerzitě byly. Rozpoutala se bouře pouličních bitek. De Gaulle začal mít strach z ohrožení pařížského centra, a proto nasadil proti studentům a demonstrantům pořádkovou policii CRS. O dva dny později se manifest přesunul do Latinské čtvrti. De Gaulle nechal uzavřít všechny univerzity a počet bouřících se studentů proti politickým poměrům a proti prezidentovi samému, sílil.

“Noc barikád” začala 10. května, hořela auta i domy, do ulic vstoupily tisíce lidí, vyrostlo více jak 60 barikád. Studenti nakonec zaútočili na vládní budovy dlažebními kostkami. De Gaulle udělal poslední pokus o zvrácení situace: nechal zalít celý boulevard St. Michel betonem. Reakce studentů a okolí byla opačná, než se domníval. Propukla malá vládní krize, své posty opustilo několik ministrů, do bojů se připojili dělníci a začala série stávek, která na čas ochromila hospodářství. Za společenské změny začalo bojovat až deset miliónů obyvatelstva. Studenti popsali rok 1968 jako rok naprosté svobody, bylo to období, kdy se hovořilo a diskutovalo, zapomnělo se na politický systém, jenž utlačovalo obyvatelstvo. Poprvé v této sešňéřované, puntičkářské společnosti z devatenáctého století diskutoval každý s každým (Kurlansky, 2007, s. 258). Zrodila se nová hesla: Sny jsou skutečné! Agresor není člověk, který revoltuje, ale který je konformní! Politika se uskutečňuje na ulici! Barikáda uzavírá ulici, ale otevírá cestu! Nařizují permanentní stav štěstí! Ani robot, ani otrok! Být v roce 1968 svobodný znamená účastnit se!

Charles de Gaulle tak již nečelil drobné vládní krizi, ale krizi celonárodní. Místo řešení zcela ochromené země plné demonstrujících studentů, odcestoval do Rumunska projednávat zahraniční politiku. Zástupce de Gaulla Pompidou ve Francii propustil zatčené, otevřel Sorbonnu a měl v plánu vyjednávat. Prezident de Gaulle, který byl známý svými názory a činy, po příjezdu z cest zarytě mlčel.

Stáhl se do ústraní a napsal: “Jestliže Francouzi nevědí, v čem tkví jejich vlastní zájem, dělají velkou chybu. Francouzi jsou unaveni silným státem. V zásadě to znamená: Svou podstatou tíhnou k frakcionářství, hašteřivosti a impotenci. Snažil jsem se jim pomoci to překonat...Pokud jsem selhal, nemohu už udělat nic. Taková je skutečnost” (Kurlansky, 2007, s. 264).

Studentské demonstrace trvaly až do 17. června 1968. Ve zkratce lze říci, že to byl jejich boj proti dusné atmosféře a nerozvíjející se společnosti. Výsledkem byla reforma, jež zajistila demokratičtější přístup na univerzitách a studenti mohli bez obtíží a zcela otevřeně hovořit s profesory. Aron uvádí, že nastala éra materialismu, ve které nakonec zbylo jen málo místa pro opravdové ideály studentů.

De Gaulle nakonec udělal zásadní krok, který ho zbavil tíživé situace, jež postihla celou Francii. Došlo k předčasným volbám a roku 1969 podal demisi. Výsledek hlasování o důvěře vůči jeho osobě a jeho vládě, se ukázal být zcela katastrofální. Odešel z politiky, pokořen svou osobní prohrou.

Závěr de Gaullovy životní cesty byl temný a složitý. V úvodu této kapitoly je již zmíněno, že byly zapomenuty jeho statečné činy. Nutno podotknout, že obraz Francie, jako mocné velmoci, si Francouzi zanechali dodnes. Studenti de Gaulla upřímně zavrhlí, protože dával otevřeně najevo svůj odstup od problémů a požadavků mladé generace. Jeho styl vlády přestal rozvíjet zemi, můžeme říci, že to byl styl zašlý, takový, který dříve kritizoval u svých nadřízených, u Pétaina.

Dílo Marka Kurlanskyho bylo pro tuto kapitolu nejlepší volbou. Autor zde detailně popisuje všechny demonstrace probíhající ve světě v roce 1968. Cítím z knihy jeho souhlas s činy studentů, s nadšením a odvahou, s kterými do boje tato mladá generace šla. Vykresluje čtenáři šedesátá léta jako dobu tvůrčí energie, jež narazilo na silný odpor politiky a násilí. De Gaulle je v podání Kurlanskyho mužem silným a mocným, avšak zlomeným silou davu a odporu. Rozuměl jen politice a válce, tím se stal významným a to je důvod, proč si ho zapamatovat.

Závěr

V celé práci jsme mohli sledovat vývoj Francie v jejích složitých dobách. Cílem bylo rozebrání tří důležitých politicko - vojenských mezníků této země, ve kterých měl podstatnou úlohu Charles de Gaulle. Pojdme si tedy na úplný závěr zhodnotit tyto zásadní události, které Francii ovlivnily.

První periodou byla druhá světová válka. Francie procházela érou čtvrté republiky, mužští činitelé na nejvyšších pozicích, ať už politických či vojenských, byli muži v letech, šedesátníci a sedmdesátníci, kteří se rezolutně postavili proti modernizaci obrany státu a v období meziválečném přípravu na budoucí konflikt silně zanedbali. Philippe Pétain dokonce tvrdil, že Maginotovy linie zaručí Francii naprosté bezpečí a armáda nebude muset překročit francouzské hranice k boji. Charles de Gaulle byl tehdy ještě poměrně nevýrazná persona, tajemník v Nejvyšší radě národní obrany, ale pochopil, že je nutné zmobilizovat síly proti blížící se mu nebezpečí ze strany Německa, plány Pétaina či generála Weyganda považoval za zcela chybné. Prosazení tankových mechanizovaných sil se tedy stalo pro de Gaulle velkou obtíží. A teprve začátek války ukázal, jak moc byla Francie nepřipravena. Země byla vlivem fašistického Německa rozdělena, Pétainova vláda ve Vichy naprosto hanebně propadla vlivu Hitlera a podílela se na ekonomické a vojenské podpoře Němců. De Gaulle kapitulaci Francie odmítl a projevil se jako nesmírně schopný politik, který měl jasně definovaný cíl, tedy osvobození jeho země. Zpočátku bylo jeho počínání mimo Francii těžké, Velká Británie ani USA ho nepřijaly nijak přátelsky. Odmítly ho uznat jako oficiálního reprezentanta francouzské republiky, ale díky svým vojenským a řečnickým schopnostem se mu dostalo časem uznání. A byl to právě de Gaulle, který se zasloužil o osvobození Francie, a tím se dostal do podvědomí všech Francouzů.

Druhým složitým obdobím byla alžírská krize. Její prapočátek pochází již z 19. století, kdy se Francouzi mylně domnívali, že do Alžíru přinesou pokrok. Nutno podotknout, že se Francouzů nikdo o nic neprosil a jejich příjezd nebyl chápán nijak pozitivně. Dva naprosto rozdílné a neslučitelné národy, rozdílná náboženství i mentalita. Francouzi od začátku nejednali na rovinu. Nechovali se

k místním obyvatelům jako rovní s rovnými, nehodlali připustit možnost dvojího občanství, ale pouze to jejich, francouzské. Arabové neakceptovali ani jednu dohodu ze strany Francie, ohradili se proti jejich utlačování a ponižujícímu jednání. Status svobodné země byla jejich jediná odpověď. Problémy se neustále kupily, Francouzi neregistrovali názory alžírského obyvatelstva, a proto následné válečné střety byly jasným výsledkem celé krize.

Změna přišla až s nástupem Charlese de Gaulla k moci. Byl klíčovou postavou nejen za druhé světové války, ale i zde. Zachoval se jako dokonalý vlastenec a svým charismatickým projevem dokázal přesvědčit širokou veřejnost, že další setrvání na území Afriky uškodí akorát Francii. Byl si vědom toho, že se jedná o ztrátu nejvýznamnější kolonie, ale že jiného řešení není. Důvodem byly finanční ztráty, které s sebou alžírská válka nesla, ztráty na životech, vývoj Francie a hlavně hrdé jméno Francie jako demokratické země, které značně upadalo. A přestože i de Gaulle udělal pár kroků k tomu, aby Alžírsko alespoň trochu bylo závislé na Francii, nakonec ustoupil a Alžír získal kýženou nezávislost. Pro Francii tak skončila doba silných kolonií, toto téma se stalo tabu, nehovořilo se o skutečnostech na africkém kontinentu, protože bychom pak mohli velmi lehce polemizovat nad tím, zda byla Francie opravdu zemí demokratickou. A i nyní Francie musí čelit francouzsko – muslimským konfliktům, které mají původ právě v nelidské koloniální francouzské politice.

V momentě, kdy na post prezidenta páté francouzské republiky zasedl Charles de Gaulle, dala se očekávat vláda silná, s kompletním a hlavně komplexním řešením všech otázek týkajících se politiky či bezpečnosti Francie. V šedesátých letech však prezident de Gaulle přestal být tím mocným a charismatickým mužem Francie. Jeho politika byla stále stejná, nerozvinutá a velmi se podobající té, kterou odsuzoval za války u svých předchůdců. Národ a samotná Francie byly nadále tím nejpodstatnějším, co by měl občan hájit, byl však silně ovlivněn válkou a potřebou nadále jednat autoritativně a mocensky, bez ohledu na lid. Výborně si vedl v politice zahraniční, v té domácí zcela opomněl na rozvoj a modernizaci státu, které dříve tak urputně prosazoval u svých

nadřazených za první i druhé světové války. Studenti se bouřili proti tragickému stavu univerzit, demonstrovali proti byrokracii a xenofobii. Dělníci vyšli do ulic za práva pracujících. Ekonomická situace státu byla značně vylepšena, ale mzdy a požadavky na pracující lid byl tristní. De Gaulle reagoval špatně, vojensky, přešel do ofenzivy s policií a armádním sborem. Každý jeho útok vůči mládeži vedl k vyššímu množství demonstrantů, zabarikádování Paříže a k brutálnějším střetům policistů s občany. Nerozuměl mladým v žádném případě a konal proti jejich požadavkům to, co uměl nejlépe.

A co Francii přinesly tyto složité doby? Získala si nezávislost v oblasti vojenské, de Gaulle se zasloužil o první francouzskou jadernou zbraň, Francie se zcela dokázala odpoutat od závislosti na pomoci USA a Velké Británie, která spočívala ve vysokých finančních půjčkách. V letech poválečných se Francie zapojila do formování mezinárodních uskupení, která se zabývají ozbrojenými konflikty a jejich omezením v oblastech s napjatou či konfliktní atmosférou. Domnívám se, že se také zařadila mezi velmoci, jež udávají tón a chod celé Evropy, ať už se jedná o věci společenské, kulturní či vojensko – politické. Kolik de Gaullových myšlenek a politických kroků, či projevů gaullismu týkajících se vize Francie jako silné a mocné velmoci, bylo zachováno nevíme, ale je jasné, že se právě Charles de Gaulle zasloužil o velkou a podstatnou proměnu této země.

Charlese de Gaulla si tedy budeme pamatovat pro jeho významné momenty: prosazení tankové mechanizované síly, odmítnutí kapitulace Francie a jeho boj Svobodné Francie z území Anglie a Afriky, uznání oficiální nezávislosti Alžíru nebo prosazení nezávislosti Francie v oblasti vojenské, zejména pak oblast jaderných zbraní.

A pro momenty složité a nepopulární: snaha omezovat koloniální obyvatelstvo v Alžíru do poslední chvíle, aby tak zajistil Francii převahu nad tímto územím, de Gaullova prezidentská éra, ke které se postavil zcela autoritářsky, bojoval proti francouzskému lidu a zapomněl bojovat proti špatnému stavu věcí veřejných, jako byly podmínky studentské či pracovní.

Tato práce se tak stává pohledem na část dějin Francie, které byly velmi

ovlivněny událostmi válečnými, politickými i sociálními. Vyjevilo se tak mnoho tváří této země, od té hrdinské, kdy bojovala za svou vlastní svobodu až po tu autoritářskou, kdy omezovala svobodu jiných. Obrázek na generála a prezidenta de Gaulla si musí udělat každý z nás individuálně, ale domnívám se, že tvrzení “de Gaulle, muž milovaný a zatracovaný” je maximálně pravdivé.

Použitá literatura

Literatura a elektronické dokumenty, internetové zdroje

- TARABA, L. *Charles de Gaulle*. 1. vydání. Praha: Horizont, 1990. ISBN 80 - 7012 - 039 - 8.
- MOLČANOV, N. N. *Generál de Gaulle*. 1. vydání. Praha: Svoboda, 1976.
- AGULHON, M. *De Gaulle. Dějiny, symbol, mýtus*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80 - 7106 - 996 - 5.
- MATĚJKA, J. *Machiavelistické etudy*. Praha: East West Publishing Company, 2001. ISBN 80 - 7219 - -001 - 6.
- DE GAULLE, CH. *Válečné paměti 1940/1944*. 1. vydání. Praha: Naše vojsko, 1989.
- EVROPSKÝ LITERÁRNÍ KLUB *Význační Evropané*. 1. čes. vydání. Praha: Evropský literární klub, 1998.
- WESTWELL, I. *První světová válka den po dni*. 1. vydání. Praha: Naše vojsko: Columbus, 2004. ISBN 80 - 206 - 0731 - 5.
- ARON, R. *Historie XX. století*. 1. vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80 - 200 - 0778 - 4.
- ARON, R. *Angažovaný pozorovatel*. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80 - 204 - 1080 - 5.
- MAUROIS, A. *Dějiny Francie*. Praha: Lidové noviny, 1994. ISBN 80 - 7106 - 098 - 4.
- FERRO, M. *Dějiny Francie*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. ISBN 80 - 7106 - 888 - 8.
- JACKSON, J. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vydání. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80 - 7341 - 912 - 2.
- CURTIS, M. *Verdikt nad Vichy*. 1. vydání. Praha: BB/art, 2004. ISBN 80 - 7341 - 183 - 0.
- KERSAUDY, F. *De Gaulle a Churchill*. 1. vydání. Praha: Themis, 2003.

- NÁLEVKA, V. *Čas soumraku: rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. 1. vydání. Praha: Triton, 2004. ISBN 80 - 7254 - 495 - 0.
- SOUKUP, M. *Francie od de Gaulla k de Gaullovi*. 1. vydání. Praha: Svoboda, 1967.
- ORT, A. *Francouzská koloniální politika po 2. světové válce*. 1. vydání. Praha: Academia, 1968.
- CASTLEDEN, R. *Konflikty, které změnily svět*. Brno: JOTA, 2009. ISBN 978 - 80 - 7217 - 659 - 5.
- KURLANSKY, M. 1968. *Rok, který otřásl světem*. Praha: Slovart, 2007. ISBN 978 - 80 - 7391 - 026 - 6.
- VÍCENA, J. *Alžírská krize: Její geneze, kumulace a vyústění*. Brno, 2008, 75 s. Diplomová práce na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity na katedře historie. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Vladimír Goněk, Csc.
- www.ct24.cz [online] 2008. [cit. 2. 4. 2010] Česky. Dostupný na Internetu: < <http://www.ct24.cz/o-cem-se-mluvi/13723-studentske-boure-ve-francii-v-kvetnu-1968-vyvrcholily-brutalnim-zasahem-policie/> >.